TOT ES MAL QUE MATA

COMEDIA EN TRES ACTES Y EN PROSA

ARREGLADA Á LA ESCENA CATALANA

PER

CONRAT COLOMER

Estrenada ab éxit extraordinari, la nit del 28 de Novembre de 1893, en lo teatro de Novetats de Barcelona

Preu: 2 pessetas

BARCELONA
BIBLIOTECA DE LO TEATRO REGIONAL
Ronda de S. Pere, 19 y 21, 1.er 1.ª
1898

TOT ES MAL QUE MATA

TOT ES MAL QUE MATA

COMEDIA EN TRES ACTES Y EN PROSA

ARREGLADA Á LA ESCENA CATALANA

PER

CONRAT COLOMER

Estrenada ab éxit extraordinari, la nit del 28 de Novembre de 1893, en lo teatro de Novetats de Barcelona

BARCELONA

BIBLIOTECA DE LO TEATRO REGIONAL

Ronda de S. Pere, 19 y 21, 1.er 1.ª

1898

DEDICATORIA

A la eximia primera actriu Donya Concepció Palá, en mostra d' agrahiment y respectuos afecte de

L' Autor.

REPARTIMENT

PERSONATJES		ACTORS
DONYA CONCORDIA	*Sra.*	*Palá (Concepció).*
ELADIA	»	*Sala.*
CLEMENCIA	»	*Fontova.*
CARBONELL	*Sr.*	*Colomer.*
FERNANDO	»	*Borrás (E).*
VENTOSA	»	*Pigrau.*
RAMIS	»	*Odena.*
LLOPIS	»	*Carnicero.*
PLEGAMANS	»	*Ferrandiz.*
CULGAT	»	*Llanes.*
UN JOVE	»	*Bonnin.*
CAMBRERA 1.ª	»	*Vidal.*
CAMBRERA 2.ª	»	*N. N.*

Senyoras ab traje de ball. Senyors de etiqueta.

Lacayos. Criats.

Epoca: Avuy mateix.

Imp. de M. Galve, Aviñó, 18, interior.

ACTE PRIMER

Un salonet. Cónsola al fondo entre duas portas. A la dreta finestra y aprop d' ella una tauleta cuadrada. A la esquerra una porta y en primer terme sofá. Taula rodona al mitx. Mobles convenients, entre ells un armari-mirall.

ESCENA PRIMERA

CULGAT

(Escribint á la tauleta).

CULG. «Apresiada Marieta: Te escribo la presente desde Vilasá de arriba; hermosa »ciudad de Barcelona. Hase ocho días »esta población contaba sobre 2000 habitantes; pero desde que yo y mi amo »hemos llegado, cuenta, si no me etivoco, con 2002. Te escribo la presente »en el momento que repican las campanas de la iglesia, porque mi amo »se está casando con la hija de doña »Concordia Cucurulla de Rocafort. La »población está entusiasmada, porque »antes de un año se refía de contar con

»2003 habitantes. *(Veus dintre).* Ah! Ja arriva la boda. Acabarém la carta quant puga.

(La amaga sota la carpeta).

ESCENA II

CULGAT, CARBONELL y dos senyors

CAR. *(Entra pe 'l foro dreta, seguit de dos senyors que 's deturan á la porta).*

Repeteixo, mil gracias y que per molts anys 'ns poguém véurer ab salut y alegria. No 'ls acompanyo al menjador per refresch, perque la meva esposa ab la seva mamá ne fan 'ls honors. Un milló de gracias!

(Se 'n van 'ls dos senyors).

Digan lo que vullgan, una boda á fora es lo mes curiós del mon. A Barcelona, encara que 's casin ab mes ó menos ostentació, ningú 'n fa cas. Pero en 'ls poblets com aquet, tot se belluga, totas las portas s' obran, totas las campanas sonan, totas las llengas trevallan... Es curiós! Capás de mareijá á un Sant, pero curiós!

CULG. De manera que ja está feta la gracia!

CAR. Ja estich llest del tot. Ja 'm pots mirar, ja! Soch casat de cap á peus y per tots cantons.

(Culgat gira la cara).

Vols jugar que t' endevino lo que pensas?

CULG. Per qué ho diu?

CAR. Perque noto que no 'm pots mirar sense riure.

CULG. Perdoni: ja me 'l aguanto tant com puch.

CAR. Pero no pots, eh? Riu, home, riu! No te 'n estiguis, sobre tot si veus que jo faig lo mateix. Veritat que ho trovas original?

CULG. Ho trovo... com deya vosté...? ¡Ah, ja 'm recorda. Ho trovo bufo! tan bufo com á vosté li semblava 'l casament de cualsevol amich seu.

CAR. Veurás: tan com bufo, no: pero original sí.

CULG. Bueno: diguém original. Quan penso ab las gatadas que 'l senyó ha fet en aquesta vida!...

CAR. Vols callar? Si 't sent la sogra!...

(Després de mirar per tot arreu).

El fet es que... eh? Ja 'n sabs alguna cosa tú!

CULG. Prou! Massa y tot!

CAR. N' he fetas de tots colors.

CULG. Y grossas. A l' alsada d' un campaná!

CAR. Y sabs qui ho va acabá tot aixó?

CULG. Si no m' ho diu...

CAR. Una comedia en que 's parlava d' un home de molt judici y gran talent. Un de 'ls tipos de la producció, va dir:—Este hombre es un Caton.—Jo tenia una idea molt confosa d' aquet senyó Caton: y axís que vaig sortir del teatro y entrá á casa agafo 'l Diccionari enciclopedich, busco C. A. T... y trovo: Caton, romano célebre por sus virtudes. 'M quedo pensatiu y al cap d' un rato dich: Vaig á fer com aquet bon romá! 'M caso...! y d' aqui á uns cuants sigles, cuan obrin 'l diccionari, trovarán: C. A. R. Carbonell; barceloní célebre per las sevas virtuts. Per aixó y rés mes que per

aixó, m' he casat ab la Clemencia, filla de donya Concordia Cucurulla de Rocafort.

CULG. No mes que per aixó s' ha casat? Are ho trovo mes bufo que may!

CAR. Bufo no: original.

CULG. Bueno: perxó no renyirém.

CAR. Y ara me 'n adono jo! Aqui 'm fas parlar mes del compte y potsé la meva esposa y la sogra... (*Mira per la porta esquera*). No: pujan al seu cuarto á mudarse el vestit. Parlant d' altra cosa. ¿Que ja han arrivat 'ls tres bultos qu' espero de Barcelona?

CULG. (*Ensenyant 'ls paquets que tindrán las dimensións proporcionadas á lo que figuran contenir*).

Si senyor; junt ab aquestas cartas.

CAR. Deuhen ser las facturas. (*Llegintne una*). «—¡Old england. Por seis batas de inverno; seis batines de verano, seis casquetes...» Perfectament. Y la del sabater?

CULG. L' han portada ab aquet paquet.

CAR. Don N. Carbonell, debe: —Por doce pares de zapatos rusos y doce pares de zapatillas...

CULG. Ave María puríssima! Vint y cuatre parells de...? Que vol posar botiga?

CAR. Aixó t' estranya? Donchs tots son per mi.

CULG. M' estranya perque... ab sabatots jo no li he vist may.

CAR. Naturalment. Si fins ara he passat la vida dins de botinas de xarol molt estretas, levitas y frachs que 'm tivaban de per tot arreu y sombreros que 'm segavan 'l front! Pero d' aqui endevant 'm planto 'l casquet, 'm calso las sabatillas, m' entortolligo dintre la bata 'm

repapo al meu silló fet esprés... y no atmeto mes que tres aconteixements diaris mentres respiri. Quin' hora es? Las onze, esmorcém. Quin' hora es? Las sis, diném. Quin' hora es? Las nou á la nona falta gent.

CULG. Rés. Cambi radical.

CAR. Escolta 'm be, Culgat: perque lo que 't vaig á dir es molt grave. Es nada menos que 'l meu testament. Desd' avuy 't lego y 't faig hereu, perque en disfrutis en vida meva, de totas las casacas, corbatas blancas, botinas de xarol inexorables clacks y fatídichs barrets de copa.

CULG. Gracias, senyor.

CAR. Y 't desitjo que 't siguin mes lleugers qu' al teu amo! Tal es la meva última voluntat. Y are ves á las tevas feynas.

CULG. Ay, gracias, senyor! (*Escribint*). Te escribo la presente para decirte que mi amo acaba de regalarme por testamento, sus prendas de ropa de más valor...

CAR. Culgat!

CULG. Senyor!

(*Amagant la carta*)

CAR. 'M donas permís per portá aquet frach y aquestas botinas fins 'l vespre?

CULG. Que som nens aqui? Vol dir qu' en pot disposar com si encara fós cosa seva.

CAR. Gracias, fidel servidor. Are veste'n!

(*Culgat se 'n va pe'l foro dreta y 's trova ab donya Eladia*).

ELAD. Deu lo guart. Donya Concordia?

CULG. Aqui té 'l seu gendre.

(*Se 'n va*)

ESCENA III

CARBONELL, ELADIA

ELAD. 'L seu gendre? Sent aixís, arribo tart!

CAR. Per la ceremonia, si senyora: pero, molt á temps per...

(Ficsant'se y reconeixent'la).

Ah! Donya Eladia de Magarola! Vosté... vosté á Vilasá de dalt?

ELAD. Com era possible que jo faltés á la boda de la meva cosina Clemencia?

CAR. Donchs ja pot afeixir un cosí mes á la seva simpática parentela. Passa bé?

(Donant'li la má y senyalant'li assiento).

ELAD. Perfectament, y vosté? Y las senyoras? Y tothom?

CAR. Una verdadera niarada d' aucells. Pero vosté, com ho ha fet per decidirse á deixar la ciutat condal y separarse del seu estimat Fernando?

ELAD. Ha sigut precís. He deixat al meu pobre marit en plena liquidació. Ja sab que per un agent de corredor real, la Bolsa es antes que la esposa. Pero no importa: arirbo, 'ls felicito, beso mil cops á la meva cosina, 'ls desitjo una eterna lluna de mel y me 'n torno ab 'l primer tren que passi.

CAR. Y qué tal? Segueix sempre tan contenta de 'n Magarola?

ELAD. Vaya una pregunta! Creu vosté possible que un benestar de la edat de 'l nostre, pot debilitarse un sol moment?

Tinch vint y dos anys, 'l meu Fernando 'n te vint y quatre y portem divuit mesos de casats. Are, tractantse de vosté, ja fora altre cosa. Las distancias son mes considerables; perque la Clemencia encara no es major de edat y vosté... conta...? sobre...?

CAR. Hum! Trenta nou anys!

ELAD. Justos?

CAR. Hum! Y tres setmanas.

ELAD. Vol dir?

CAR. Ni un minut mes.

ELAD. En fin, si s' hi empenya...

CAR. Y tant, senyora, y tant!

ELAD. Passém donchs per lo que vosté diu. La cuestió es que 'l matrimoni ja está consumat. Sab que... jo que 'l conech... per referencias; per haber sentit parlar de 'ls seus alts fets, no me 'l puch mirar sense riure?

CAR. Deu se un riure contagiós, perque al meu criat li passa 'l mateix.

ELAD. Vosté casat?... Ja! ja!

CAR. Donchs precisament perque tinch trenta nou anys...

ELAD. Veig que hi está molt encarinyat!

CAR. Mes que may!... y per que he disfrutat prou de la vida, m' he casat per entregarme al repós mes absolut. En una paraula: m' he casat per acabar!

ELAD. Ah! Per fi he sentit la gran frase de vostés! M' he casat per acabar! Donchs y la seva esposa?

CAR. La meva esposa... que?

ELAD. La seva esposa, que encara no ha comensat á disfrutar de la vida?

CAR. Es molt distint, senyora! La meva esposa es una escepció!

ELAD. Per altre part, ja se qu' ella s' ha proposat comensar, perque D.ª Concordia m' ha escrit que... tal dia com demá,

marxan vostés cap á Suissa ó cap á Italia... no recordo be 'l país.

CAR. Això si que no! No ho cregui pas, per que he fet desistir á donya Concordia d' aquet projecte funest. Un viatge en tals moments?

ELAD. Ab la seva Clemencia... fora lo mes deliciós del mon!

CAR. Deliciós, no ho nego... pero també fora molt cansat.

ELAD. Podrian visitar 'ls Alpes, 'l Vesubi, las Ruinas de Pompeya...

CAR. Pero si 'ls Alpes 'ls conech tan com la Rambla *y mes que la plassa de Catalunya*. La Jungfrau, Chamounix 'l coll del Bon-home... tantas cosas li anomenaria! En cuant al Vesubi l' he visitat tres cops, baixant al cráter! Fins tinch 'l certificat d' aquell ermitá. Faltan las ruinas de Pompeya que las he vistas dos vegadas no mes: pero com que la segona las vaig veurer mes arruinadas que la primera, he pensat que á la tercera vegada ja no hi trovaria res: per lo tant no vull tornar'hi. Ja 'n tinch prou... y massa y tot!

ELAD. Tot això está molt bé, pero... y la seva senyora?

CAR. La meva senyora no sab rés; ni ha vist com sol dirse, lo mon per un forat. Li contaré 'ls meus viatges, li comunicaré las mevas impressións y resultará igual que si hagués viatjat tant com jo.

ELAD. Vol dir que sera ben igual?

CAR. Veurá. No m' he casat per espatllarme la salut corrent com un desesperat pe'l mon! M' he casat per reposar! Perxó m' he guardat d' escullir una de tantas gomosetas de Barcelona que á tretze anys ja frecuentan las soirées y que no mes coneixen á fondo la virginia ó 'l cotillon... Cregui'm, Eladia. Estich can-

sadissim de viurer sempre ab una cama en l' ayre y apunt de marxa. Fa vint anys que 'm diverteixo! fa vint anys que ballo, y... vamos; ja 'n tinch prou!

ELAD. Conformes; vosté 'n té prou; pero... y la seva senyora?

CAR. La meva senyora, fora de... La sardana de la avellana, pica de peus y salta de gana, no ha ballat may; perque ha sigut criada per una mare virtuosa y austera, que va ser educada per un marit encara mes tocat y posat qu' ella: 'l coronel Rocafort. Per lo tant, la meva Clemencia no pot anyorar lo que no ha conegut may y 's conformará ab un amor tranquil y sossegat, d' aquells que 's fican al llit á las nou y dormen bé. La meva senyora será ditxosa perque tindrá moltas distraccions. Fará prodigis de ganxet, miracles de tapissería, inquietará 'l piano, mentres jo faré la siesta ó llegiré 'l diari, ben estirat á la cómoda butaca que m' he fet construir expresament y que després tindré 'l gust d' ensenyarli.

ELAD. Sab que ho trobo ben pensat? *(Ab certa ironía)* Vamos: alló que 's diu... molt ben pensat!

CAR. Ben pensat, ben pensat... Es clá qu' es ben pensat!

ELAD. No mes puch oposar'hi una petita objecció. Com qu' estimo ab deliri á la meva cosineta, tinch pó que... l' excés de diversions que vosté li reserva, la fatigui massa! Perque 'l ganxet, la tapissería, 'l piano y la societat de la butaca feta espressa... Creguim, es massa! no ho podrá resistir! Tot aixó li te de doná en petitas dóssis: com aquell qui diu... per entregas.

CAR. Que ja ha acabat? Sí? Donchs aném á trová á la Clemencia que ja deu estar

vestida. Veig que vosté y jo no 'ns entendríam may!

ELAD. Ave María, que va depressa! Permeti'm quatre paraulas: no mes que quatre paraulas, senyor Carbonell. Podría fé 'l favor de dirme com es possible que donya Concordia, una senyora tan tocada y posada com sab tothom, hagi escullit per gendre un home qu' ostenta un passat tan... tan... diguém borrascós com 'l de vosté?

CAR. Per una rahó ben senzilla. Perque aquet passat no 'l coneix y m' he guardat prou de darli á coneixer

ELAD. Pero com ho ha lograt això? Compendría molt bé qu' hagués escullit al germá de vosté. Un anacoreta de curanta cinch anys que no ha estimat may: que en quant á donas no ha conegut mes que la seva dida, y que li deyan... Com li deyan? Ajudim á recordar!

CAR. En Carbonell 'l fraret, perque vivía tot l' any á Vallcarca, aprop dels penitents.

ELAD. Això es. En cambi á vosté 'l coneixían per en Carbonell 'l Tenerio. Compendría donchs que s' hagués tractat del seu germá.

CAR. Es que... precisament sempre s' ha tractat d' ell.

ELAD. Qué diu are?

CAR Donya Concordia va pendre informes de 'n Carbonell Tenorio: pero las hi van doná de 'n Carbonell Fraret. Veliaquí.

ELAD. Sent aixís, vosté l' ha enganyada indignament!

CAR. M' ho penso, sab? No es que n' estigui segú: pero m' ho penso. Are no 'm fassi traició!

ELAD. No n' hi faré, perque ja no hi soch á temps: pero si ho hagués sapigut antes,

la meva cosina no s' hauría pas casat ab vosté.

CAR. Calli per favor! La mamá política.

ESCENA IV

'Ls mateixos, donya CONCORDIA

D.ª C. Ahont es? Ahont es? (*Al véurerla*) Permete 'm, nevodeta, que 't besi mil cops y que 't renyi al mateix temps. Com es qu' arribas tant tart? ¿'Ns hem vist obligats á casarnos sense tú!

ELAD. Ho sento vivament, tieta! He fet tart, pero de tots modos ja soch aquí. Y la Clemencia?

D.ª C. Bé... molt bé... está molt conmoguda, sabs? En fin, tú com á casada ja 'm compendrás. (*Fent retirar á Carbonell qu' escolta*) Gendre, fes 'l favor de no escoltar. Jo prou la predico... li insinuo lo que fa 'l cas: pero ja qu' has vingut, li farás cuatre reflexions y aixís tindrá mes valor.

CAR. Valor? Per qué?

D.ª C. Veus qu' es ignocentot?

ELAD. ¡Oh prou! Es una cosa per demés!

D.ª C. Dispensam, gendre, que no 't contesti. Y tú, bona y estimada nevodeta, ves al quarto de la Clemencia y ajúdala á posarse 'l trage de viatge.

CAR. Com ha dit? 'L trage de viatge?

D.ª C. Veus? Cualsevol cosa 'l sorpren! Perxó ab motiu; perque encara no sab rés del nostre plan. T' esperavam á tú per dirli entre tots.

CAR. Ah! Vosté estava enterada d' aquet simpátich complot?

(A Eladia ab sonris forçat).

D.ª C. Precisament ella 'ns en va donar la primera idea. Ja li pots dá las gracias!

CAR. Vosté es molt... massa amable!

D.ª C. Molt! Ja l' anirás coneixént. Ara ves al cuarto de la Clemencia, que 's frisa per veure 't.

(*A Eladia*).

CAR. Permeti'm que l' acompanyi fins á la porta.

(Dona la má á Eladia ab molta galantería).

ELAD. (Perxó no 'm fassi mala cara!)

(*Baix á Carbonell y ab passió de riure*).

CAR. (Senyora! Li declaro que primé 'm sepultaran sota las ruinas de Vilasá de dalt, antes que jo m' enfili al Vesubi per cuarta vegada!)

(*Molt irritat. Dª· Concordia 's gira y ell dissimula saludant molt afectuosament á Eladia que se 'n va rient*).

ESCENA V

CARBONELL, D.ª CONCORDIA

D.ª C. Veig qu' estás molt sorprés y ab rahó; vina, seu y escolta 'm bé.

(*S' assenta)*

CAR. (Es que tinch un certificat del ermitá, jo! 'L puch exhibir per tot arréu!)

(*S' assenta*).

D.ª C. M' has vist sempre molt rigorosa y severa... milló dit: molt exigenta, al proposarme trová un gendre que no hagués derrotxat com tants y tants, 'ls dias mes hermosos de la juventut, entregantse á las passións desordenadas que mes tart avergonyeixen y causan sempre remordiments molt amarchs. Confesso qu' he buscàt ab molt cuidado aquet fenix de'ls gendres. Jo necessitava per la meva filla, un home...

CAR. Completament nou; m' ho ha dit moltas vegada. Y aquest home l' ha trovat en mi.

D.ª C. Es mol cert y me 'n felicito. Carbonell, tu haurás pensat... perque jo t' endivino mes d' un pensament: tú haurás pensat algún cop: ¡quina sogra mes pesada tindré d' aguantar!

CAR. Protesto ab energia! No he pensat may semblant cosa! ('L cas es qu' algún pensamentot, ja me'l endevina, ja!)

D.ª C. Donchs si per cas ho has pensat, estás en un error.

CAR. Com?

D.ª C. La actitut severa de que he fet gala, era 'l resultat d' un plan, d' un sistema preconcebut per mi... No sé si 'm compendrás.

CAR. Cuan no la comprengui, la aturaré Vagi dihent

D.ª C. Existeix un vici social que 'ls moralistas han descuidat mol y que no 'l fustigan prou, perque 'ls moralistas son homens y ja está dit tot. Un jove entra á la societat al cumplir vint anys. Per ell son tots 'ls plahers de la vida, está molt bé: pero quin us 'n fa? Tots 'ls somnis qu' atravessan 'l seu pensament, ell 'ls converteix en realitats. Tot l' amor, tot 'l foch sagrat que tanca 'l seu cor, l' escampa á mercé del vent.

Tota la flor de la seva juventut la llensa y la recull qui vol. Això dura deu, quinze, vint anys... qu' un cop passats no pot menos d' esclamar: S' ha acabat, ja 'n tinch prou! perque ja no li quedan, ni l' imaginació fogosa del jove per somniar despert, ni 'l cor per sentir ni las camas per corre. Allavoras ve á parar á la frase sacramental:—'M caso per reposar! 'M caso per acabar! Frase qu' haurás sentit molts cops.

CAR. Ja ho crech, senyora! No fa gaire que la pronun... que la sentia pronunciar.

D.ª C. Y sabs, gendre, que vol dí aquesta terrible frase?

CAR. No, mamá!

D.ª C. Vol dir: —Vaig á casarme ab una tendra nena qu' ha conservat per mí tot 'l seu cor, tota la seva hermosura y juventut... y jo en cambi no hi guardat res per ella! Ella porta las frescas y rosadas aspiracions del porvenir y ell no pot presentar mes que 'l desgradant recort d' un passat escabrós!

CAR. En efecte: es això mateix.

D.ª C. Ella está desperta... y ell dorm!

CAR. Es això; no hi ha dupte.

D.ª C. Ella desitja caminar, corre, volar!... y ell s' está clavat en un silló, no pe 'l catarro ó pe'l reuma, perque no se 'n pot dí un vell: sinó pe 'l cansament y la sacietat.

CAR. Just! justíssim! No pot parlar mes just!

D.ª C. En una paraula, gendre: ell acaba y ella encara no ha comensat.

CAR. 'L quadro es de ma mestre! Si n' he conegut jo de tipos com aquet!...

D.ª C. També n' he conegut, Carbonell! Diré mes. A mi m' ha passat això mateix. Veus aquet medalló?

(Signant l' agulla de pit)

CAR. Quin bon mosso...! y que ve li va l' uniforme!

D.ª C. Es 'l coronel Rocafort, pare de la teva esposa... Allavoras era coronel de llanceros en actiu servey.

CAR. Si fos viu, quin sogre hauría tingut!

D.ª C. ¡Oh, sí! Carbonell! Era hermosíssim...! sobretot quan montaba.

CAR. Vol dir qu' á peu no era tan guapo? Jo de voste, l' hauría fet retratar á caball...! Pero no! Ha fet bé, perque 'l caball hauría fet mohiment...

D.ª C. Tal com 'l veus. era 'l coquito de las plassas fortas. No 's parlava mes que de las sevas conquistas. Aquella figura arrogant 'm va fasciná com á las altres senyoretas; pero per desgracia, mes tart qu' á las altres... y 'm vaig casá ab ell. 'L dia mateix de la boda va pendre 'l retiro.

CAR. Quina llástima! Un coronel jove encara.

D.ª C. Trenta nou anys.

CAR. Segons ell deya, eh? Per supuesto que jo 'n conech molts que declaran trenta nou anys y se 'n amagan... al menos... Pero vagi dihent.

D.ª C. Al casarm' hi, li vaig entregar tot 'l meu cor, la meva hermosura, la meva fresca juventut! En cambi ell no havía guardat res per la seva enamorada esposa. Jo estava molt desperta... y ell dormía!

CAR. Potsé roncava y tot!

D.ª C. Ella volía corre, volar!... y ell, desde 'l primer dia, 's va plantá en 'l seu silló...

CAR. Sí, sí: ja se! Potsé se 'l va fe construir expressament y tot? Ja 'n conech d' aquets, ja!

D.ª C. S' hi va ben repapar tot dihent:—Que es pesat aixó de casarse! Estich mort de cansament!

CAR. Es trist! molt trist! Vosté 's va creure casarse ab un brau militar en actiu servey...

D.ª C. Y 'm vaig casá ab un retirat.

CAR. Ab tota la paga?

D.ª C. Sí.

CAR. Menos mal. 'Ls *duelos* ab tota la paga son menos. De tots modos sempre li quedaría 'l consol de contemplar aquell brillant uniforme que li anava tant pintat...

(Donya Concordia s' alsa y ell també)

D.ª C. No, fill meu: per que l' endemá de la boda, 's va treure per sempre aquell uniforme que jo n' estaba tan joyosa y 's va embolicar dintre d' una bata groixuda... ¿Qué fas, gendre?

(*Al veurer que 'n Carbonell amaga al armari 'l gran paquet de batas*)

CAR. Rés: un objecte que m' había descuidat d' endressar. (Las mevas batas).

D.ª C. Va penjá 'l casco ab un clau y 's va plantá un casquet de moro!... alló tan antipatich!.... Pero qué fas?

(*Al veurer que Carbonell desa l' altre paquet*)

CAR. Rés: vaig endressant. (Ell tenía un casquet; pero jo 'n tinch sis!)

D.ª C. No tenint'ne prou ab aixó, va tirá al pou las botas ab espuelas y tot y se 'm presenta plé de satisfacció ab unas pantuflas, brodadas sens dupte per alguna de las sevas antigas conquistas... Pero per qué endressas? Que no tens servey per ferho?

CAR. Ja estich llest. Vagi dihent.

(Després de desar l' últim paquet)

D.ª C. Y per final, esgarrifa 't! va penjá 'l seu gran sabre á la cuyna! Llamps y trons y turbonada...! Perdonam, gendre; no tinch costúm de dir tals disbarats; pero aquets recorts 'm treuhen de tino! Quan li demanava per assistir á una *soirée* ó á un ball, 'm contestava;—Fa vint anys que ballo! Ja 'n tinch prou! deixa 'm dormir!

CAR. Oh! oh! oh!

D.ª C. Quan li deya:—Tú no m' estimas com jo desitjo se estimada! Tú no tens cor...! 'm responía: — Que no tinch cor? pregunta'ho á totas las que n' han fet lo qu' han volgut per espay de vint anys.

('S deixa caure al sofá)

CAR. Perdoni que li digui, mamá: pero 'l meu difunt sogre era un bruto! Guapo; pero bruto!

D.ª C. Tal ha sigut la meva trista vida, Carbonell! Perxó he volgut que la meva filla no 's trovés exposada á las mateixas decepcions. Perxó he buscat y trovat per la meva Clemencia un home que li entregués un cor verge, sensé...! y que per ell fossin completament nous tots 'ls plahers d' aquet mon.

CAR. Perxó m' ha trovat á mi... y ho ha ensopegat del tot. Ha tingut... alló que 's diu, molt bona má.

D.ª C. Com es molt natural, are t' entregarás en cos y ánima á totas aquestas diversions y plahers qu' encara no coneixes.

CAR. Eh? Ah, sí! Desde luego.

(Ab cert disgust)

D.ª C. La Clemencia fará 'l mateix...

CAR. Sens dupte: naturalment!

D.ª C. Y jo, gendre estimat... m' hi entregaré en companyía vostra!

(Ab ánima y abandono al mateix temps)

CAR. Com? Vosté també?

(Espantat)

D.ª C. Sí, fill meu! Privada de tot fins ara, vull fe la juventud! Vull recupará 'ls vint anys perduts; vull assistir als balls y diversions que sols conech per referencias; vull saborejar totas las delicias ab vosaltres dos, seguirvos per tot y darvos l' exemple de la animació y la alegría!

CAR. Permetim, donya Concordia...!

D.ª C. Sí, Carbonell! Vull portá una vida agitada y divertirme, per tot 'l temps que no he disfrutat del mon!

CAR. Cóm? Disfrutar del mon... á Vilasá de dalt?

D.ª C. No, tonto! A Barcelona!

CAR. A Barcelona?

D.ª C. Aquet vespre ja hi serém!

CAR. (Jo 'm quedo de pedra!)

D.ª C. Aquesta es la sorpresa que 't preparava!

CAR. Bé! molt bé! Efectivament, m' ha sorprés!

D.ª C. Marxarém junts ab la Eladia de Magarola.

CAR. Ah! Ab donya Eladia! Vamos... ja ho comprench!

D.ª C. Es tan bona y servicial! Ella ho ha preparat y ho ha manipulat tot. Hasta 'ns ha llogat un primé pis al Passeig de Gracia, per nosaltres tres, á la mateixa casa qu' ella viu.

CAR. Sab que... qu' es ben tramat tot axó?

D.ª C. No 'ns deixarém may! Comprens, gendre, la teva felicitat, la meva, la de la Clemencia...? Pero calla. Are baixa, probablement vestida y apunt de marxa. (*A Clemencia que surt pe'l foro esquerra*) Vina, filla; vina! 'L teu marit está materialment boig d' alegría!

ESCENA VI

'Ls mateixos y CLEMENCIA

CLE. Jo també estich contentíssima, mamá! La cosineta m' ho ha fet sabé tot. L' anada á Barcelona, lo del pis al Ensanxe; ¡quína felicitat! Y 'l meu marit deixant'me ignorar aquet projecte tan agradable...!

D.ª C. Si no 'n sabia rés! Es una sorpresa que he preparat per tots dos.

CLE. De veras?

CAR. Si, Clemencia. Una sorpresa que m' ha alegrat tant... que no sé 'l que 'm passa. (*Ab tó funerari*)

CLE. Donchs no ho sembla.

CAR. Per qué?

CLE. Perque m' ho dius ab molta gravetat.

CAR. Ab gravetat...? (*Ab alegria forzada*) Donchs, no sé que 'm passa d' alegría!

CLE. Aixó ja es un' altre cosa.

CAR. Just! Está molt milló. Jo mateix m' ho conech.

CLE. Ja veig lo qu' es! Fins t' endevino 'l pensament! Mes t' haurias estimat un viatge á Suissa, veritat?

CAR. No! Aixó si que no!!

CLE. Veure Chamounix, 'l coll del Bonhome!

CAR. No! Clemencia! 't juro que no!

D.ª C. Donchs no ho encertas, filla meva. Si en Carbonell 'ns sacrifica alguna cosa, no es 'l viatje á Suissa que ja la coneix molt: sinó la escursió á Italia.

CAR. ¡Ah no senyora! Encara menos!

D.ª C. Vamos; confessa que de bona gana anirias á Napols, no més que per veure 'l Vesubi!

CAR. May! Pero may! (Tinch un certificat, jo!)

D.ª C. No importa, hi ha temps per tot. L' istiu que vé empendréu aquet viatje; y si feu forsa bondat la vostra mamá hos hi acompanyará. Eh? Esteu contents? Veurém 'l Vesubi plegats!

CAR. (Si comet aquesta imprudencia, la tiro de cap al cráter!)

D.ª C. Per are, no pensém més que en Barcelona.
(*Agafán á Carbonell cada una per un bras*).

CLE. Just! no 'ns ocupém més que de la nostra hermosa capital, ahont 'ns esperan totas las dictraccións, gracias á la bondat de la meva estimada cosineta.

D.ª C. Es tan bona! tan amable...!

CAR. Ah, si! Molt! Una cosa per demés!

CLE. Are mateix 'm deya que no aceptará may cap invitació per ella, si no va acompanyada d' un altre per nosaltres dos.

D.ª C. Per nosaltres tres!

CLE. Si, mamá!

D.ª C. Hos previnch que hos seguiré per tot!

CAR. Oh, si, si! Ja m' ho habia dit.

CLE. Y com que la Eladia de Magarola es la reyna de la bona societat barcelonina, cada dia tindrém balls, festas, espectacles, concerts... Sobretot balls! Si no mes de pensar'hi 'm posaria á ballá aqui mateix!

CAR. (Estich, alló que 's diu, ben arreglat!)

CLE. Ah, cosineta!
Al veurer'la entrar pe'l fondo esquerra).
Con tal que cumpleixis las tevas promesas...

ESCENA VII

'Ls mateixos y ELADIA

ELAD. Las cumpliré, t' ho juro! Tant las que t' he fet á tú, com las qu' he fet al teu marit.

D.ª C. També has promés cosas al meu gendre?

ELAD. Ja ho crech! *(A Carbonell)* (L' hi he promés no ferli traició: pero vosté, en lloch de reposar, te de caminar: fins corre... y si tan convé, volar!

CAR. (Mare de Deu Santíssima!)

D.ª C. He cullit la paraula corre. Are sé de que 's tracta! La Eladia posa á disposició del meu gendre, 'ls caballs árabes del seu marit.

ELAD. Endevinat! Quina penetració te la tieta.

D.ª C. Alguns cops 't passeijarás pe 'l parque ab la Clemencia!

CLE. Quina sort! No hi ha res que m' agradi tant com montá á caball!

D.ª C. Igual que jo! Hos adverteixo que hos hi seguiré!

CAR. Conformes. M' ho ha dit tres cops!

D.ª C. 'Ns farém duhas amassonas idénticas y anirém á las carreras.

CAR. (Adiós! La sogra se 'm desboca! Quina vida m' espera!)

ESCENA ÚLTIMA

'Ls mateixos, CULGAT y dos senyors.

CULG. L' esmorzá está servit.

CAR. Senyors, 'l bras á las damas!

(Un de'ls senyors dona 'l bras á las dos joves y l' altre senyor á donya Concordia. Pujan al fondo)

Escolta 'm, Culgat! Torna 'm las casacas, las corbatas, las botinas de xarol.....

CULG. Y are?

CAR. En cambi 't regalo batas, batins, sabatots, casquets... Tot ho trovarás al armari.

D.ª C. Que vens, gendre?

(Girantse)

CAR. Tot seguit, mamá! *(Desesperat)* (Pobre Çarbonell! Tú que buscabas 'l descans! Donchs paciencia...! y torna á comensar!)

(Se 'n va ab 'ls demés)

CULG. Postdata: Te escribo la presente...

(Escribint y aprofitant la cayguda del Teló, que no esperará las paraulas de 'n Culgat, sinó que caurá rápidament.—Teló.)

FI DEL ACTE PRIMER

ACTE SEGÓN

Saló rich. Portas als anguls y á la esquerra. A la dreta xemeneya y aprop d' ella canapé ab duhas butacas. A la esquerra taula de tresillo ab llums. Gran porta al fondo ab pesants cortinatges de vellut. Per ella 's veu un altre saló espléndit, que hi ballan. Candelabros per tot y gran aparato de gas en lo segón saló. Cortinatges, moviliari de gust modern y tot lo que's desprén del diálech. 'Ls que venen del carrer surten per la segona dreta.

ESCENA PRIMERA

RAMIS, LLOPIS, PLEGAMANS

(Ramis assentat al canapé, ab 'l cap recolzat en 'l respaldo, ahont hi descansan ben estirats 'ls seus brassos. Llopis contemplant ab un posat lamentable com ballan, y apoyat en 'l march de la porta del segón saló).

LLO. Quin' hora es, Ramis?

RAM. Las dotze, fill meu.
(*Mirant 'l rellotge de la xemeneya*).

LLO. No mes?

RAM. No mes.

PLEG. (*Sortin del saló de ball y mirant també 'l mateix rellotge*).
Las dotze! Sembla que no pugui ser! Vols t' hi jugar qu' han atrassat 'l rellotge? Es que hi han mestressas de casa qu' encara la cometen aquesta irregularitat!
(*S' assenta aprop de la xemeneya*).

LLO. Aquesta Magaroleta es capasa de tot.

RAM. Ja no s' acontenta...

PLEG. Hola, Ramis!

RAM. Hola, Plegamans! Ja no s' acontenta de donar balls á casa seva; sino que obliga á donarne á la seva tia, no mes pe'l gust de ferne 'ls honors.

LLO. Fa gayre que 'ts aqui?

PLEG. Desde las deu. Ara surto del menjador que també s' hi balla. Fins crech que hi han parejas á la cuyna.

LLO. Qu' has vist á la meva senyora per aquí?

PLEG. Si. Trevalla frente de la meva.

LLO. Com, trevalla!

PLEG. Vull dir que fa vis á vis ab la meva. Y la de 'n Ramis?

RAM. Al saló gran.

PLEG. Ab qui balla?
(*Pujant cap al foro*).

RAM. Ab un ximple!

PLEG. Com se diu?

RAM. Ah! no ho se: pero com que fá ballá la Agustina, es un ximple! Si la Agustina no ballés... (*Badallant*) foram á casa y rato ha que dormiriam.

ESCENA II

'Ls mateixos, CARBONELL, D.ª CONCORDIA CLEMENCIA, CAMBRERA 1.ª y després ELADIA

(Las senyoras donan 'ls abrichs á la cambrera. En Carbonell va treyent'se ab pena 'l pardessus. Está molt atrafagat ab dos bouquets grossos).

CAR. Escolti, noya. Posi'm 'l pardessus junt ab 'ls abrichs de la senyoras y fiquin la pell del coll á la butxaca. Això es... Ah! 'l número! Veyám?

(La cambrera li dona un cartronet).

Divuit. Dispensi un moment: es divuit ó vuitanta hu? L' altre setmana 'm van doná 'l sis pe'l nou... y al marxar m' entregan un pardessus d' istiu, ab tres graus sobre zero que á Barcelona no es comú. Encara estornudo!

MARITS Jesús!

CAR. Hola, Ramis! Molt bona nit, senyors. *(Pasa aprop d' ells).*

CLE. Mira, mamá, com estich! Aregla 'm las flors de 'l cap.

D.ª C. Si, filla; si! Y jo?... Mira en Carbonell com m' ha rebregat!

CAR. Aquesta si qu' es bona! Jo l' he rebregat? Al cotxero si que l' he rebregat! Com que jo anava al pescante ab ell...!

ELAD. *(Sortint del gran saló).* Ditxosos ulls! 'M pensava que ja no vindrian.

D.ª C. No me 'n parlis, filla! En Carbonell que segóns diu no 's trova massa bé.

Es molt aprensiu, sabs? Luego té un' altre falta: cuan hem d' anar de nits, may acaba d' está arreglat!

CAR. Qui, jo? (Vet'en aqui un altre!)

(*En Ramis qu' está detrás de 'n Carbonell, li dona un cop de colze y aquet li torna un cop de bouquet*).

CAM. 'L cotxero de 'ls senyors pregunta á quin' hora ha de tornar.

(*Sortint*).

CAR. A las...

CLE. No, Carbonell ¡Enteniment sobre tot! Ja sabs que m' ho has promés. Estém tots fatigats d' aquestas nits passadas, y á las duas y mitja hem de sé á casa.

ELAD. Protesto! Arrivar tart y entornarse'n dejorn!...

CAR. Digui al cotxero, á un cuart de tres.

CLE. A dos, á dos!

CAR. Dons á dos! (Ffff...!)

D.ª C. Aquesta nit, anirás á dormir dejorn, Carbonell!

CAR. Mmm...!

(*Fent 'l bot com la canalla*).

D. C. Pensa que demá tenim 'l gran ball á ca'l marqués de Regatona.

ELAD. Vinguin, vinguin depressa! Clemencia, tinch un batalló de joves que t' espera! Vina, vina!

CAR. Senyoras, 'ls bouquets.

D.ª C. Ah, si! Y 'l vano?

CAR. Aqui 'l té.

(*Trayentse 'l de las butxacas*).

CLE. Y 'l meu carnet?

CAR. Aqui está.

D.ª C. 'L frasco d' essencias...?

CAR. Tingui. Ho tenen tot? No 'ls fala res...?

(*Ab vivesa*).

Ah...! y 'l coronel? (*Pe 'l medalló*).

D.ª C. Ay! Verge Santa!

(*Tranquilant'se*)

Si 'l tinch aquí!... com sempre. Vaya uns sustos de donar.

CAR. Es que baixant del cotxe l' hauria pogut perdre!

CLE. Adios, marit meu! Diverteixe't forsa!

CAR. ¡Ah, si: si!

D.ª C. 'T comprometo pe'l cotillon.

CAR. Esta bé.

D.ª C. Hasta luego.

(*Comensa dins la orquesta ab un rigodon sobre motius de «Miss Helyett»*).

ESCENA III

CARBONELL, RAMIS, LLOPIS, PLEGAMANS

CAR. Buft!!

(*Cau extenuat sobre una cadira*).

'L desfile del batalló de la goma, durará fins á las cinch de matinada!

PLEG. Quin porvenir mes tenebrós!

RAM. Escolti, Carbonell.

CAR. Digui.

RAM. Es dir que vosté á l' hora del ball no 's trova massa bé y may acaba d' está arreglat?

CAR. Que hi farém! M' ha sortit malament!

RAM. Jo, un cop, vaig volgué escanyá al perruqué de la Agustina; pero francament, 'm vaig repensar. Era massa compromes... y de tots modos, ella no s' hauria deixat perdre 'l ball.

CAR. Ah! si no fós pe'l compromis, altres cosas hauria fet. Antes d' ahi vaig

abocá un tinte sobre 'l vestit de la sogra.

LLO. Bravo! D' aixó 'n dich un bon cop!

CAR. Un cop que 'm va valé una bona nit: pero no 'l cultivi perque surt cart! Vaig contar... y cada hora de dormir, 'm va resultá á rahó de curanta tres pessetas.

LLO. Que rediable tocan fa un hora? Sembla la cansó del enfadós!

PLEG. Que diu, are? Es un rigodón sobre motius de Miss Helyet.

LLO. Vol dir? Tan bonich qué 'm va semblá al teatro, are ho trobo intolerable.

CAR. Y pregunto jo: quin gust poden trovar las nostres costellas, fent saltirons ab aquesta munió de fantoches?

PLEG. Oh! pregunti'ho á n' ellas.

CAR. Reparin, senyors! semblan putxinel-lis! Si hos vegessiu ab 'ls meus ulls...! Idiotas!

RAM. Assombri's, Carbonell! Aquell que fa tantinas es 'l meu metje! Ja no li fio ni un ull de poll!

CAR. Fins 'l meu notari! Vamos: aixó es indecent!

RAM. Balla ab l' Agustina!

(*Mirant'lo de frente*).

Oh! ya ya!

RAM. Alsa, alsa! Aixó es ballar de boig! Després á la sortida, estará tot' ella acalorada...! al carré fa molt fret...! y aixís es com jo m' encostipo! Oh...! y després que caich malalt per culpa d' ella; encara'm diu invalit!

CAR. Qué? Cóm ha dit?

RAM. Invalit!

CAR. Aixó si qu' es gran! Es dir qu' are som vells nosaltres? Y, total, venim á tenir... sobre... Jo per la meva part, puch afirmar que 'n tinch trenta nou. Y vostés?

'LS TRES Jo també!

(*Tots s' alsan*)

CAR. Ja ho veuhen. Tots tenim trenta nou anys.

(*Dant'se cops al pit*).

Y això es com ferro, encara! Si volguessi'm farian tan y mes que tot aquet batalló de titellas que fan saltets epileptichs al saló!

RAM. Lo que jo asseguraria es que no faran may lo que nosaltres hem fet. Se 'n recorda, Carbonell?

CAR. Ahont sont aquellas nits d' amor alegres... que dich? boijas! Al ball de 'l Liceo ab ellas, sopá ab ellas, un joch d' infern ab ellas, á Pedralves á esmorzá ab ellas y 'l sopá d' avuy s' enllassava ab l' esmorzá de l' endemá... De vegadas no dormiam en vuit nits!

TOTS Alló era 'l bon temps!

RAM. Pero are... clavats aqui com estaquirots fins á las cinch de matinada.

CAR. Y aquesta música...! Encara es alló de «Miss Helyett?»

(*S' assenta enervat*).

RAM. Encara. D' aqui estant resulta lúgubre!

LLO. Funerari!

TOTS Aaah!!!

(*Badallant*).

ESCENA IV

'Ls mateixos, VENTOSA

VENT. (*Passant pe'l fondo y ab sorna*) Bona nit, senyors! Me 'n vaig á dormir!

CAR. Hola, Ventosa!

(*Sense mirarlo ni moure'rs*).

VENT. 'L ball segueix molt animat! 'N teniu per tota la nit, infelissos! Jo d' aqui un cuart sere sota l' adreron. Bona nit.
LLO. Crech que se 'ns queda!
RAM. Cualsevol diria qu' es solter.
PLEG. Y la teva esposa?
VENT. Ballant. Avuy, com extraordinari, l' he acompanyada. Es 'l primer cop que l' acompanyo en tot l' hivern. Are un gomós, una canya de pescá ab frach l' ha invitada, he saludat á la senyora de la casa, he prés un quesito y me 'n vaig á dormir.

(*'S fica 'l pardessus que li porta al Cambrera*).

CAR. Espera 't un xich, home! Que dimoni!
VENT. Ah, me 'n descuidava! Llopis: la seva senyora 'l demana.
LLO. Ab permis. Vejám que vol.
RAM. Espera'm, Llopis. Vaig á veure'l carnet de l' Agustina com está.
PLEG. Bah! jo també vinch.

ESCENA V

CARBONELL, VENTOSA

VENT. Vaja; adeu, Carbonell!

(*Ab sorna*).

CAR. 'T burlas de mi! No tens cor!
VENT. Pobre xicot! Estás cansat, eh?
CAR. ¡Ay, Ventosa! Estich fet á bossins! Tots 'ls meus plans han rodat per terra. Vaig aná á buscar muller á un poblet tranquil, sossegat, silenciós... fins crech que l' escarola brotaba de motu propi

pe'ls carrers. Trovo una nena senzilla, que no havia sortit may, ni desitjava sortir d' aquell recó de mon. Ja 'm considerava 'l mes felis de 'ls mortals y are veig ab horror que tot m' ha sortit completament al revés! Lo pitjó es que no hi veig remey y que tinch de torná á comensar, si bé d' un modo distint, aquella vida de trasbals y perpetua agitació! Ball ahi, ball avuy, ball demá... no! Demá dos balls! Dos!

VENT. Per qué hi vas?

CAR. Cóm? Qué dius?

VENT. Dich: per qué hi vas?

CAR. Oh! Hi vaig...

VENT. Fes com jo.

CAR. Qué fas tu?

VENT. Que no hi vaig.

(*Anantse'n*).

CAR. Y donchs?

VENT. (*Tornat*).

Veig que 'm farás dormir tart, pero no importa: 't sacrificaré una estona y demá recuperaré lo perdut.

CAR. Es clá: com que demá no tens dos balls...

VENT. De vegadas 'n tinch tres; pero com que no hi vaig...

CAR. Parla, Ventosa, parla... y digam com t' ho arreglas.

VENT. Amich Carbonell. Jo vaig pendre esposa per reposar; milló dit, per tancá de cop...

CAR. Igual que jo: ves dihent.

VENT. Y no per torná á comensá la vida fatigosa de solter. Al pendrer nou estat, fins volia redactá un programa y dir clarament á la Mundeta:—Esposa meva, fa vint anys que ballo y ja 'n tinch prou!

CAR. *(Repetint maquinalment).*

Que ballo y ja 'n tinch prou... Jo també 'n tinch prou! Ho estich dihent á totas horas!

VENT. Pero...

CAR. Ah! Hi ha un pero?

VENT. Pero 'm vaig repensar, perque tenia á la vista un exemple espantós. L' exemple d' un cert coronel retirat...

(Carbonell se 'l mira molt fixso).

que no 't diré qui es... milló dit; qui era.

CAR De caballería?

VENT. Si: de llanceros.

(Carbonell fa an rotllo ab 'l dit, com dibuixan'se al coll 'l medalló de D.ª Concordia).

Portava 'l nom d' un formatge...

CAR. Ecs!... no parlis mes!

VENT. Que 'l coneixias?

CAR. No!... pero dich: Ecs!... perque hi han formatges que no 'ls puch sufrir.

VENT. Donchs 'l tal coronel, va pendre 'l matrimoni massa militarment. La seva jove esposa 's va indignar del seu cinisme... y las donas indignadas ja sabs lo que son, Carbonell!

CAR. 'M fas posar pell de gallina! Ves dihent.

VENT. Jo ero jove: la dama era preciosa. Una cintura que cabia aqui.

(Fa un rotllo ab las mans).

CAR. (Aqui?

(Fent lo mateix).

Are no hi cabria pas!... Que! Ni 'ls mils!)

VENT. Vaig volgué explotar la falta del coronel.

CAR. Y qué?

VENT. Que? Que va faltarme molt poca cosa per explotarla.

CAR. (*Respirant*)

Ah! (Vet'aqui un home qu' ab un xich mes es 'l meu sogre!)

VEN. Allavoras vrig determiná agafarho ab mes tacto que 'l coronel. Primerament vaig mostrá un gust decidit pe 'ls balls. diversions espectacles, etc., etc.

CAR. Justament are 'm trovo en aquet cas.

VENT. Fins qu' un dia 'm vaig ficá al llit, pretestant una forta migranya, y la Mundeta va aná al ball ab la seva mamá.

CAR. Bueno; tira endevant. De mamá també n' estém provehits nosaltres.

VENT. Un altre dia va sé un doló reumatich de la meva invenció; y al tercer cop, mare y filla se 'n van aná al Liceo, sense notar que jo 'm quedaba. Després un conveni tácit, ha vingut á arreglar las nostras relacions. Jo 'm fico al llit á las nou y ella surt á las deu. Ella balla y jo dormo: ella 's diverteix y jo reposo. Ella té vint y quatre anys: jo curanta dos. Creume, fes com jo! Cada dia la llit á las nou! Ja ho sabs. M' en vaig á...

(*Puja á la segona porta dreta*)

CAR. Pero esperat, home!

VENT. De cap manera. Ja m' has fet faltá á la consigna, y si la dona 'm veyés, pensaría qu' agafo malas costúms. Adeu, Carbonell... y resignació. Me 'n vaig al llit.

(*Se 'n va*)

ESCENA VI

CARBONELL

CAR. Y té rahó! Aquet home está en lo just! Y agafant la cosa... no com 'l coronel: pero ab mes tacto com en Ventosa...

ESCENA VII

MAGAROLA y CARBONELL

MAG. Ay! Estich mort! no puch mes! *(Cau al sofá)* Aixó es gosar de la vida! Quin ball! Quinas donas!... Hola! es vosté, senyó Corbonell?

CAR. Se'l saluda, senyó Magarola!

MAG. Com es que s' está aquí sol mentres allí ballan? Are he consumat un vals ab donya Mundeta Ventosa. Una pareja preciosíssima, flexible, lleugera y que no's cansa may. La tinch acaparada per tota la nit. Veu aquet vano? Donchs es 'l seu: li guardo.

('S venta)

CAR. Sab que no 's descuida vosté?

MAG. ¡Ah, no senyor, no! No 'n deixo ni un! Las parejas son totas tan atractivas!... y aquesta música de «Miss Helyett», que fa saltar sense ganas!

CAR. Aixó fa saltar? (Aquet deu sé el hombre de la montaña.)

(S' assenta)

MAG. Voldria que 'ls balls duressin fins á las vuit del demati!

CAR. Burrango! Ho agafa molt fort vosté!

MAG. (*Assentant'se aprop de Carbonell*). Tan fort com puch, senyor Carbonell. Afiguris que, fins als vint y dos anys, vaig se educat per una tia seria y austera que 'm va criar com una senyoreta, lluny de totas las diversións. Ella 'n deva trenca colls. A vint y dos anys no sabia lo qu' era besá una galta fresca y tendre... menos la de la tia que no era tendra, ni fresca, ni rés. Allavoras 'm van casar ab la Eladia que tenia dos anys menos que jo. Tot seguit 'ns varem entendrer... y ja pot figurarse ab quin ardor 'ns varem entregar á una vida de plahers, tan nova per l' un com per l' altre. Dispènsi: crech que hi tornan.

(*Puja fins al altre saló y baixa*).

CAR. (Vet'aqui l' home nou, verdaderament nou que buscaban per la Clemencia).

MAG. No encara. Aquesta vida me encanta, m' enamora! Tots 'ls plaers 'm seduheixen, totas las donas m' agradan!...

CARB. Sobretot la seva, eh?

MAG. La meva sobretot...! y las de 'ls altres també sobretot. ¡Oh! es que la meva Eladia es adorable! Ah! y las de 'ls altres...

CAR. Totas?

MAG. Totas

CAR. La meva també?

MAG. La seva també.

(*Molt serio sentant'se aprop de 'n Carbonell*)

Y á pruposit: sab que la Clemencia es divina?

CAR. Opino com vosté y no me 'n amago.

MAG. Pero divina! Te una certa cosa que... y

unas... vamos: alló que 's diu: de primera!

CAR. (Veyam: si no 'l distrech de trovar cosas á la meva dona, no acabria may!) Sab que pensava. .? que 'l varen casar massa jove á vosté:

MAG. Jove? Per qué...?

(*Molt serio y després de reflexionar*).

Donchs, miri: potsé que tingui rahó.

CAR. A copia de trovar cosas á totas las donas pot succehir que...

MAG. Chist...! Donchs... ja ha succehit.

CAR. Eh? Qué li deya jo?

MAG. Vosté es un home madú...! de cert respecte...

CAR. ¡Oh, madú, madú!... trenta nou anys! ni un minut mes.

MAG. Sent aixis puch dirli tot y vosté 'm podrá da un bon consell. (*Baix*). Sápiga qu' hi fet etzagalladas!

CAR. Donchs cregui que no 'n dupto gens!

MAG. Va ser mentres la Eladia era á Vilasá de dalt, pe'l casament de vostés.

CAR. Y ella que 'ns va dir que 'l deixava en plena liquidació!

MAG. Donchs estava sol y entregat á mi mateix.

CAR. (Deixar las criaturas solas, sempre es una imprudencia!)

MAG. Allavoras va se cuant, pensant en ella, vaig notar lo hermosa qu' era!

CAR. Qui? La Eladia?

MAG. No: la del altre. La meva pareja! La senyora de 'n Ventosa!

CAR. (Eh? Que diu are aquet gat!)

MAG. Naturalment, li vaig comensá á fe la roda...

CAR. Naturalment, eh?

MAG. Y ab axó la feya riure. Aquell riure 'm va doná valor y un dia qu' ella tor-

nava d' un ball ab 'l cotxe, la vaig seguir. Y donant un parell de duros al cotxero, 'm vaig enfilá al pescante.

CAR. Y no tenia po?

MAG. De qui? Del marit? Pobre home! Si cada dia 's fica al llit á las nou!

CAR. Si, si: ja ho sabia ja!

(*Molt grave*).

MAG. Al veure'm á la porta de casa seva, la Mundeta va torná á riure...

CAR. Vamos, si. Y alló li va doná valor!

MAG. Just! Finalment, aquet demati... Are comensan las etzagalladas!

CAR. Si? Donchs jo 'm pensava que ja havian comensat!

MAG. Ca! No está en 'l quid, vosté! Deixi'm parlar. Donchs aquet demati, després d' un esmorzá en que 'l Champagne tancava la porta... Es particular! Aquet diastre de vi, no mes ab un parell de copas, ja...

CAR. Es que l' ha comensat á cultivá tart! 'L Champagne s' ha de comensar molt jove; igual que 'l piano ó 'l billar. Vagi dihent.

MAG. En una paraula: hi escrit...

CAR. Una declaració? Oh! oh! oh!

MAG. He sobornat á la cambrera ab algunas frases ben ditas... y un bitllet de cincuanta pessetas que l' ha decidida á deixar la carta amorosa sobre 'l tocador de la Mundeta: y aquesta nit al torná á casa seva després del ball, per forsa l' ha de trovar.

CAR. Qu' ha fet, cap vert?

MAG. Un' altre etzagallada, veritat?

CAR. Garrafal, criatura! Garrafal! Pero que es ignocent!

MAG. No 's pensi: are daria cualsevol cosa per recobrar la carta... pero ja no hi soch á temps.

CAR. Sab qui 'n te la culpa de tot aixó? La

tia severa que no té las galtas frescas... y que, antes de casarlo, no 'l va desmamar!

MAG. Sempre está de broma!

(*Se sent una mazurka y 's veuhen las parejas ballar).*

Ah! la mazurka! La ballo ab la seva senyora. Hasta luego.

(*Se 'n va corrent pe'l foro*).

ESCENA VIII

CARBONELL

CAR. Ha invitat á la Clemencia! Eh? Que tal las teorías de 'n Ventosa? Ell que 's vagi ficant al llit á las nou! No, no! Jo no desemparo la meva esposa: la seguiré per tot! Potsé 'm costi la vída; pero al menos moriré al peu del canó!

ESCENA IX

CARBONELL, RAMIS, LLOPIS. PLEGAMANS pe 'l fondo.

RAM. Está bé, está bé! Ja no 'ls farém nosa! (*Pe 'ls joves que ballant 'ls empenyan ó 'ls trepitjan*).

Ja ho veu, Carbonell! ens treuhen del saló. A la cuenta fem nosa.

(*Llopis y Plegamans van á seure á la taula de joch*).

CAR. Qu' han vist á n' en Fernando?

RAM. Si. Are 's posa á ballá ab la Clemencia. Vamos: ja pot estar tranquil. Al menos, aquet es casat.

CAR. Oh! Casats com ell!.... Ahont té la Agustina?

RAM. Ballant ab un altre ximple y mes acalorada que may. Ja tinch un altre costipat segú. En cuant á la senyora de 'n Llopis...

(*Girantse y veyentlos ensopits á la taula*).

Eh! Llopis! que dorm?

LLO. No: pero anava á ferho.

RAM. Vol que conjuminém un tresillo?...

PLEG. Per mi...

RAM. Alto! Una idea qu' algun cop he practicat y m' ha anat molt bé. Senyors! proposo un tresillo fals.

TOTS Fals?

CAR. Com ho enten aixó?

RAM. Se donan cartas: fem com aquell que juguém... y 'ns quedém adormits com tions.

TOTS Bona!

CAR. Per dormir, jo faig un!

(*S' assentan*).

LLO. Qui dona?

CAR. Cualsevol: no miri prim! jo mateix.

(*Al donar las primeras basas, fá 'l saludo acostumat, dihent lo que segueix*.

Bona sort. Lo mateix dich. Tant se me 'n dona si 'm planta codillo com no.

PLEG. Ah! Posin un grapat de tantos al plat.

RAM. Just: semblará qu' ho fem fort.

(*Se colocan cómodament; fan un parell de jugadas després de lo següent*).

LLO. Paso.

CAR. Res de passá ni jugar. Tiri y fora. *(Are jugan)*.

RAM. Bona nit, senyors.

LLO. Igualment.

PLEG. Descansin de gust.

(*Pauseta y quedan dormits ab el nas sobre las cartas*).

CAR. No! La idea de que en Magarola balla ab la Clemencia, no'm deixará dormir.

ESCENA X

'Ls mateixos, D.ª CONCORDIA

(*Al sortir ella, en Carbonell pega un parell de cops sobre la taula, 'ls tres 's despertan sobtats y 's posan á jugar sense solta y picant molt. Se recomana aquesta situació*.

D.ª C. Ah! Deliciós! Deliciós! pero ahont es 'l meu gendre? (*Veyentlo*). Ah! Juga! Vamos, veig qu' es diverteix forsa! *(Seu á la dreta y 's venta)*.

CAR. Qu' ha ballat molt, mamá?

D.ª C. Si: ab uns cuants jovenets molt amables.

CAR. (Pobres criaturas!)

D.ª C. Té: aquí tens el carnet de la Clemencia. Jo li perdría.

(Carbonell s' hi acosta per pendre'l).

CAR. (Y pensar qu' aquesta cintura cabía aquí)! (*De repent*). Ah!...

D.ª C. Qué?
CAR. Y 'l Coronel?
D.ª C. Com?
CAR. Qu' ha perdut el Coronel!
D.ª C. Verge Santíssima! y es cert!... Ja no me 'l sento!
CAR. Vol dir que no ha caigut aquí dins?
(Senyalant l' escote).
D.ª C. No 't dich que no me 'l sento? Potser ballant... (*Passa un jove ab un gelat*). Fassi 'l favor! No hauría pas trovat un Coronel?... Ay! no sé que 'm dich! Vull dí una agulla de pit?
JOVE. No he trovat mes qu' un mantecado, senyora.
(Se 'n va).
D.ª C. Reyna del Cel! Si m' ha caygut, me 'l haurán trepitjat!
(Se precipita al gran saló).
Senyors! Senyors!... No 's moguin; fassin 'l favor! No 's moguin!
(*Busca per tot, para la música y tota la societat la segueix ajupits y mirant per terra*).

ESCENA XI

CARBONELL, 'LS TRES MARITS, dormint altre cop; després ELADIA

CAR. Ja no 'ns faltava res més qu' això per quedarnos un parell d' horas més! Ah! Veyam el carnet de la Clemencia. Tres, sis, nou, dotze, tretze invitacions!...

(Al girarse veu á la Eladia que, furtivament se 'n va cap al rellotge y l' atrassa. Cuan va per sortir, se trova frente de 'n Carbonell.

ELAD. Chist! No 'm descubreixi! He atrassat 'l rellotge!

(Se 'n va corrents).

CAR. ¡Ah, molt bé! Quina gran idea! (*Transició*). Es dir qu' atrassas 'ls rellotges? Esperat: ja t' arreglaré jo!

(Posa 'l rellotge á las duhas y mitja).

Are 'l meu. (*Se 'l adelanta*). Las duas y trenta cinch. Ah!

(Repara ab 'ls tres adormits; 'ls treu 'ls rellotges de la butxaca ab precaució y fa 'l mateix).

Las duhas ab curanta. Tres cuarts de tres... y las tres menos deu.

(*Surt Clemencia*).

(Ah! Si 'm descuido, m' atrapa!)

ESCENA XII

'Ls mateixos, CLEMENCIA

CLE. Que fas que no se 't veu en lloch? Tothom me pregunta ahont ets!

CAR. Jugava ab aquets senyors que s' han adormit.

CLE. Dormí en un ball? Jo, que hi goso tant, no ho comprench!

CAR. No me 'n parlis, nena: jo tampoch! Ves, ves y diverteixe't forsa.

(*Fa evolucións entre 'l rellotge y la Clemencia perque aquesta al mirarlo, repari en 'l rellotge*).

CLE. No tinguis cuidado; no perdré ni un minut, perque he jurat y tu m' has promés que sortiriam dejorn.

(*Arreglant'se 'l pentinat devant de 'l mirall*).

CAR. Qui pensa en sortir! Tenim molt temps encara.

CLE. Ja ho se que no es tart: pero... ¡Ay, Deu meu...! Mira!

CAR. Qué?

CLE. 'L rellotge...! Las duhas y mitja!

CAR. No pot ser! Aquet rellotge adelanta!

CLE. Per forsa; ja deya jo. Veyam 'l teu?

CAR. No es precis. Ja 's comprén qu' adelanta.

CLE. Si, pero sapiguem'ho del cert.

CAR. Cuant jo 't dich que...

(*Trayen 'l seu ab negligencia*).

Ah! Sembla impossible! Las duhas ab trenta cinch! Si es al revés! Atrassa, filla meva atrassa!

CLE. Y es vritat!

(*Mirant'ho*).

CAR. Ja ho veus: atrassa!

CLE. Sent aixis, á cumplir lo tractat.

ECENA XIII

'Ls mateixos, D.ª CONCORDIA

D.ª C. Ja 'l tinch! ja 'l tinch! He trovat 'l coronel! S' estava al costat d' una escupidora.

CAR. No s' ha pas deteriorat?

D.ª C. No li falta rés.

CAR. Menos mal. (*Buscant 'l número*). Noya! vol fé 'l favor...? Tingui: 'l *81*... no; es 'l *18*.

(*A la cambrera que ha sortit*).

D.ª C. Que dius are? Ja te 'n vols anar?

CLE. Mira, mamá, mira!

(*Signont'li 'l rellotge y prenent 'ls abrichs qu' ha portat tot seguit la cambrera*).

D.ª C. Es impossible! Senyors, dispensi 'n: quin' hora tenen?

(*Dirigint'se als tres marits que dormen*).

'LS TRES Las tres.

(*Alsantse esvarats*).

D.ª C. Oh! Com passa 'l temps!

CAR. Amigo! Disfrutant, un no se 'n adona.

(*Las senyoras s' han posat 'ls abrichs; ell 'l pardessus y la pell*).

D.ª C. Y jo qu' havia promés cuatre balls a cuatre jovenets...

CAR. Será per l' altre dimecres. 'Ls trovará qu' haurán crescut y tot.

ESCENA XIV

'Ls mateixos, MAGAROLA, Varios joves

MAG. Eladia...! Qué miro! Ja se 'n van? Y la meva mazurka?

CAR. (Te la pots ben confitar).

CLE. Fernando, té de conformase; ja l' ha-

via avisat. A las duhas y mitja en punt á retiro.

MAG. Pero si no son ni molt menos.

(*Mirant 'l seu*).

La una y vint. Aquesta es l' hora, veritat?

(*A 'ls joves que, rellotge en má, afirman*).

D.ª C. Donchs que deyan vostés?

'LS TRES Que son las tres tocadas.

(*Rellotge en má*)

MAG. La una y vint. Vegin, senyoras!

(*Tothom presenta rellotges. Cuadro*).

CAR. La una y vint? Com dimontri van pe'l mon ab aquestas patracas, vostés?

(*A n'ls marits que no saben ahont son*).

CLE. Quina sort! A ballá! Aprofitém 'l temps.

Dª. C. A ballar!

(*Las senyoras se 'n van corrents y tiran 'ls abrichs sobre en Carbonell*).

CAR. Tot per terra!

(*Cau al sofá, se 'n van tots 'ls joves detrás de las senyoras*).

RAM. En aquet ball no hi ha medi de dormir!

(*Ss 'n va al saló ab 'ls altres marits*).

ESCENA XV

CARBONELL, luego un jove

CAR. Bueno. Donchs jo, pesi á qui pesi, dormiré aquí.

(*Deixa caure 'ls cortinatges de la gran porta del fondo, s' ajeu al sofá sense treure'rs 'l pardessus y 's cubreix ab 'ls abrichs de las senyoras*).

Y no s' está malament! No hi falta 'l seu sómmier... y luego aquesta música tan suau...

(*Surt 'l jove buscant atrafagat*).

JOVE No hauria pas trovát un carnet per aquí?

CAR. No senyor: busqui'l pe'ls recóns, aprop de las escupideras... Are mateix hi han trovat un coronel!

JOVE Dispensi...

(*Se 'n va pe'l foro*).

ESCENA XVI

CARBONELL, VENTOSA, per la 2.ª dreta

VENT. Ahont es en Carbonell? Ah! Gracias á Deu que 't trovo!

CAR. Eh? Tu per aquí?

(*S' alsa*).

VENT. Si. Sabs que 'm passa?

CAR. No pot ser massa bó, perque portas la cara al in-revés.

VENT. Ja m' estich serenant. En aquestas circunstancias necessito sang freda y en tindré. Ja sabs que t' he deixat per aná á dormir?

CAR. Ho se... y 't tenia enveija.

VENT. Donchs no me 'n tinguis; no hi ha de qué. Entro al meu dormitori, y... maquinalment, penetro fins al tocador de la Mundeta, cosa que no faig may. Al soroll de 'ls meus passos, la cambrera que dormia en un confident 's desperta aturdida, 'm reconeix y 's precipita sobre una carta que hi havia en un *joyero!* Aixó 'm ha semblat sospitós... y pregunto quín papé es 'l que tracta d' amagar? Allavoras se 'm agenolla als peus dihent:—No m' ho pregunti, senyoret: mes m' estimo torná 'ls diners!... y 'm presenta un bitllet de cincuanta pessetas! La cosa no podia ser mes clara!

CAR. (Quina cambrera mes animal!)

VENT. Qui t' ha dat aquet bitllet, desgraciada? —Don Fernando Magarola...! contesta. Li faig entregar la carta, l' obro... y trovo una declaració d' amor del tal Fernando á la meva esposa!

(*Pauseta*).

Sembla que no 't sorprén!

CAR. Si, home, si! Sinó qu' á mi la sorpresa se 'm queda per dins. Y en vista d' aixó, deus volguer que 't dongui un bon consell?

VENT. No. Ja se 'l que tinch de fer! Ahont es en Magarola?

CAR. Crech que ja es fora,

VENT. No: si alli veig la Eladia! Tinch á n' en Fernando per un caballer y 'ns entendrém facilment.

(*Aixeca una cortina del foro y venen dos criats que las col·locan com al comensament del acte*).

CAR. (Si: refiat de 'n Magarola... que 't treurá 'l mal, si no te 'n hi posa!)

ESCENA XVII

'Ls mateixos, ELADIA

ELAD. Ah! Encara es aquí senyó Ventosa? Axó es un extraordinari; y ho será més, si balla aquesta polketa ab mi.

VENT. Dispensi'm, senyora: pero busco á certa persona...

ELAD. Me desaira?

VENT. No, senyora! pero...

ELAD. Donchs li exigeixo!

VENT. Oh! massa honor!..

(*Ballan al compás d' una polka sense dirse rés y en Ventosa va buscant en Fernando ab la vista y estirant 'l coll*.

CARB. (Veyam com acabarán aquestas missas!)

ELAD. (*Ballant ja en 'l fondo del primer saló y baixant cap al prosceni discrecionalment. Dos parejas del segón saló passan al primer pero ballan en 'l fondo. En lo segón saló, molt mohiment*).

Ja pot ballá ab mi, ja! perque 'l meu marit are balla ab Donya Mundeta.

VENT. Ah!

ELAD. Y aquesta nit ha ballat ab ella set ó vuit vegadas.

VENT. Vuit vegadas!!

(Ballant ab furor).

CARB. Que li diu ara!

(A Eladia y seguintla poltkant sol sense adonarsen).

ELAD. Cregui que si fos gelosa!...

VENT. Ah! No es gelosa vosté? Mal fet perque de vegadas, convé serho!

ELAD. Dispensi 'm; pero no 'l crech.

VENT. No? Donchs si jo ni donés una prova?

CAR. (¡Qué fas, Ventosa!)

(Tot molt rápit).

ELAD. Ho dupto.

VENT. Donchs cregui'ho, perque la tindrá demá mateix. Es una carta...

ELAD. Una carta?...

(Paran en sech de ballar)

VENT. Dirigida á la meva esposa per don Fernando de Magarola!

ELAD. Reyna del cel! Es cert?... En Fernando m' enganya!... Fernando!... Ah!

(Cau desmayada en brassos de 'n Ventosa, que la col·loca sobre un silló).

CAR. (Patapum! Ja está feta la gracia).

ESCENA XVIII

'Ls mateixos, D.ª CONCORDIA y CLEMENCIA

D.ª C. Qu' es aixó?

VENT. Senyora... tingui la bondat d' ausiliar á...

(Agafant per la má á D.ª Concordia y portantla cap á Eladia).

D.ª C. Si senyor! no faltaba mes! Vaig á...
(Reconeixent á Ventosa).
Verge Santa!.. En Teodoro!.. Ah!
('S desmaya sobre en Carbonell que la deixa en un altre silló prop de l' altre).

ESCENA ULTIMA

'Ls mateixos, MAGAROLA, Convidats.

(Tots voltan á las desmayadas y corren d' una banda á l' altre.

MAG. Com! La meva Eladia no 's trova bé?
VENT. Senyó Magarola!
MAG. Senyó Ventosa!
VENT. Armas!
MAG. Y are? Qué li agafa?
VENT. Armas!
CARB. Un desafío!
(Posantse entremitx).
VENT. Tu serás testimoni!
CARB. Qu' has fet, desgraciat! Avuy! Avuy sobretot, t' havías d' habé ficat al llit á las nou!
(A la última paraula de 'n Carbonell, tothom crida, ningú s' entén. Cuadro. 'Ls convidats portan plats ab vasos que al acostarlos á las desmayadas xocan y 's trencan.

Teló rápit.

FI DEL ACTE SEGÓN

ACTE TERCER

Saló. Porta al foro y laterals. Sofá á la dreta, taula á la esquerra, etc. Mobiliari de gust y confortable.

ESCENA PRIMERA

CULGAT, luego ELADIA y després D.ª CONCORDIA

CULG. (*Escombrant la alfombra. Cadiras y sillons, tot está reunit al mitj de la sala. Trucan dins*).

Hola! Ja trucan á las vuit del dematí?
Y 'l saló encara está per fer! Quí será?

(*Una cambrera fa entrar á Eladia que surt ab pentinador*).

ELAD. Donya Concordia?

(*A Culgat molt agitada*).

CULG. Encara es al llit y donya Clemencia també. Ara feya 'l saló.

ELAD. Fassi 'l seu fet.

(*Truca á la primera dreta*).

D.ª C. Qui truca?

(Dintre).

ELAD. Soch jo, tieta.

D.ª C. Y donchs? Qu' es això, filleta meva? Tot just clareija 'l día y acababa de despertarme. La Clemencia encara deu dormir com una santa. Av, dispensam I que t' hagi fet esperar, filla!

ELAD. Miri com vaig. Ni temps he tingut per vestirme. Sort que visch al segón y per la escala ningú m' ha vist. (Hem de parlá á solas).

(S' assenta al sofá).

D.ª C. Qué fa, Culgat?

CULG. Acabo la sala.

D.ª C. Vágisse 'n: ja l' acabará mes tart.

CULG. Molt bé diu, senyora. (Vaig á ratoneijar per la cuyna).

(Se 'n va pe'l foro).

D.ª C. Y donchs, filleta, que 't passa? Suposo que aquell escándol tan ridícul d' ahi nit, no haurá tingut consecuencias?

ELAD. La meva agitació respon per mi, tieta! Pero procedim per ordre... y veurá com sempre, sempre, som las víctimas d' aquets malvats!

D,ª C. Ah! (Teodoro!) (*Sospirant*). Parla, filla.

ELAD. Al sortir del ball y al arribá á casa, aixis que vaig quedar sola ab en Fernando, li vaig fer tota mena de carrechs, li vaig prodigar tota clase d' insults...

D.ª C. Molt ben fet! Qui va endevant, va endevant.

ELAD Fins 'l vaig tractar de... Ay! Senyor perdoneume...! No li diré de tot lo que 'l vaig tractar, perque arrivariam massa lluny. Finalment li vaig notificar que, si la carta qu' avuy m' enviarán confirma la acusació de 'n Ventosa, ni el deixaré estar un minut més á Barce-

lona, ni may mes posará 'ls peus en cap ball. Me 'l emportaré á fora; á cualsevol poblot de mala mort, ahont no vegi cap mes dona que jo... y la meva cambrera, que la descambiaré per una de vella que fassi fástich de veurer.

D.ª C. Molt ben fet.

ELAD. Al sentí aixó, se m' agenolla al peus dihent que l' han calumniat, que no estima ni estimará may á ningú mes que á mi... que 's donaría vergonya de fer l' amor á una dona que 's pinta tant com la Ventosa... (*Transició*). Lo cert es que 's pinta un xich massa, veritat? Buff! que m'es antipática!!

D.ª C. Ca! no ho crech que 's pinti! Y lo que es antipática, per mi no n' es! Y tú, com es natural, de tot lo que 't deya en Fernando no 'n haurás cregut res?

ELAD. Donchs... ho he cregut tot. (*Confossas*).

D.ª C. Pobres donas! Que 'n som de tontas!

ELAD. Pero... ¿qué volía que fés? Va comensá á justificarse ab una veu tan conmoguda y persuasiva!... ab un mirar tan dols y carinyós... Y després comensá á ferme posturas y á dirme... tampoch li diré lo que 'm deya, perque també arrivaríam massa lluny. Es tan guapo, tan amable cuan se justifica!

D.ª C. ¡Ay, Eladia! Molts cops vaig acusar al Coronel!... pero may se justificaba! Va morí aferrat á la impenitencia final.

ELAD. Després va plorar... jo vaig plorar... y luego 'm va comensá á fé riure... y... veliaquí! (*Baixant els ulls*).

D.ª C. Ah! Ben segú qu' aixó era un llás!... un parany!...

ELAD. Donchs si tía! una mentida abominable! Aquet dematí 'm desperto, obro 'ls ulls, miro per tot... y ningú! S' havía llevat furtivament, sense soroll com un crimi-

nal. Toco 'l timbre, pregunto... y 'm diuhen que 'l senyoret ha sortit de casa á las sis en punt y en cotxe. (*S' alsan*).

D.ª C. Això es indigne!... Això es...

ELAD. No! no busqui paraulas!... Jo mateixa no n' hi trovat cap de prou forta. Pero estich ben determinada. Avuy marxo y me 'l emporto.

D.ª C. No obstant, espera. Un xich de serenitat may está de mes! S' ha de tenir la prova incontestable...

ELAD. La tindré: espero aqueixa carta ab impaciencia... fins ab febre...! La esperaré fins á las deu: pero si á las deu en punt no l' he rebuda, m' arrivaré fins á ca 'n Ventosa. Vosté 'm fará 'l favor d' acompanyarm'hi.

D.ª C. Jo! Es que...

ELAD. Li demano per lo que mes estimi! No 'm abandoni!

D.ª C. Donchs bueno, si: t' hi acompanyaré. Ah! si en Carbonell fés semblant cosa á la meva filla...! Llamps y trons y turbonada...! Perdona'm, nevoda: no tinch costum de di aqueixas paraulotas: pero 'l Coronell me las va encomanar. Que n' era de guapo cuan nenegava! Donchs quedém aixís: hi anirém plegadas.

ELAD. Y li diré...

D.ª C. Li dirém...

ELAD. Senyor Ventosa!

D.ª C. Teodoro...! Sabs? Dich Teodoro, perque 'm balla pe'l cap qu' es 'l seu nom.

ELAD. Vosté es un caballer y per lo tant home de paraula. Vosté ve obligat á probarme que 'n Fernando es culpable.

D.ª C. Y... ó be ell 'ns ha enganyat...

ELAD. O vosté l' está calumniant.

D.ª C. Y això no fá caballer!

ELAD. Entessos! Vaig á vestirme (*Va per sortir*)

D.ª C. Jo també.

ELAD. Ah! Si es cert que m' enganya... (*Tornant*).
Hasta després!

D.ª C. Adios!
(*Las duhas se 'n van y las portas 's tancan d' un cop fort y al mateix temps*).

ESCENA II

CARBONELL, VENTOSA y MARGAROLA
surten per la segona dreta

CAR. No hi ha ningú. Poden entrar.

MAG. Vol dir que la Eladia es fora?
(*Porta la ma envenada y sostinguda al coll per un macador de pita*).

CAR. Y la meva sogra també. No tingui po.

MAG. Ay!... Com cou!

CAR. ¡Oh! ja, ja! Aixó sempre fa un efecte pe 'l istil. Vamos; segui y tranquilisi 's.

MAG. Tranquil ja ho estich: pero com un diastre!

VENT. (*Passejantse agitat*).
Lo que hi fet, no pot ser mes estúpit! Ah! Quan pugui, tornim el mocador.

MAG. No li fará falta, senyó... (manxiula!)

CAR. Are, calma, amichs meus. Ja veuhen que la cosa s' ha arreglat á satisfacció general.

MAG. Prou! A satisfacció general... del senyó!

CAR. Sabs, Ventosa, qu' encara ho fas bastant bé? En cambi, vosté, perdoni que li digui, pero...

MAG. He tirat péssimament, ja ho sé.

CAR. En compte de cubrirse, vinga fer circunferencias á l' atmósfera... y es natural: ell s' ha tirat á fondo... y vosté ha quedat servit.

VENT. 'L desafío es una bestialitat!

(*Passejantse cremat y picant de peus*).

CAR. Pero que redimoni tens tu? Que't passa? Que demanas de la part de Deu? L' honor está satisfet... y encara no estás content?

VENT. No que no ho estich!

CAR. Donchs si tu no ho estás, que dirá aquet pobre?

MAG. Calculi!

VENT. Perque 'ns han vist y potsé conegut, cuan hem entrat al laberinto ab las eynas! Perque se 'n parlará molt: massa y tot! Dirán que m' he desafiat per la dona!... Finalment, Carbonell: això es molt desagradable!... y daría un dit de la má, perque no s' hagués tirat endevant!

MAG. Hasta jo.

CAR. Y 'l que dirán 't preocupa? Total que poden dir? Qu' ell ha escrit á la Mundeta una carta que ni siquiera ha llegit. Y qué?

VENT. Que ja es prou! Y jo estich molt molest!... no se com dirt'ho: 'm sento ferit.

MAG No confonguém: aquí no hi ha mes ferit que jo.

VENT. Pero jo 'm sento ferit l' amor propi!

MAG. Fa mes mal 'l bras! Ja 'm pot ben creure!

CAR. Vamos, senyors! Calma, calma!

MAG. Y encara això ray! Lo mes sensible es que jo m' había justificat y la Eladia m' havía tornat l' amor y la consideració

d' antes: y si descubreix que l' he enganyada ¿sab quina amenassa m' ha fet? Que sortirá per sempre de Barcelona y 'm secuestrará, privantme de balls, espectacles y tot lo que mes m' agrada!

CAR. Es dir que se 'l vol emportar? Potsé á Vilasá de Dalt! Veu? Aquesta desgracia jo no la tindré may!

MAG. Si senyors: marxará... y es natural: ja coneixen aquell articlet, vostés. El marido debe seguir á la mujer.

CAR. No senyor: vosté capgira l' article. Es la dona qu' ha de seguí al marit.

MAG. Vol dir?

CAR. Vaya!

MAG. Sigui com vullga, la cuestió es que l' un ha de seguí á l' altre.

CAR. Y á la Eladia' qui li treu del cap tot aixó? perque no pot se vosté, ni jo, ni en Ventosa!

MAG. Donchs será 'l meu bras. Aixó si que no se com amargar'ho!

CAR. Es vritat: tot se 'n adonará que n' hi falta un.

MAG. Y luego, aquesta malehida carta, que 'm costa cincuanta pessetas de port y que 'l senyó Ventosa ha promés d' enviarli!

CAR. Pero are, ja no l' enviará.

VENT. Tot ho trovas plá, tú! Que rediable vols que fassi? M' he obligat á posarli aquesta prova á las mans. Aquí la tinch dintre un sobre. (*Ensenyantla*). Si no li envío, qué pensará de mí?

CAR. Que t' has equivocat, qu' aquesta carta es d' un altre... de cualsevol... de... Calla! (*Com inspirat*). Pot pensar qu' es meva!

VENT. Teva?

MAG. Seva?

CAR. Per qué no?

(Animantse y prenent la carta).

Y... notin 'l cambi que s' opera en tota la línea. Tu no vols que la Mundeta quedi compromesa, veritat? Donchs bueno: suposa per un moment que t' has desafiat ab mi; ab 'l teu amich y contemporáneo per desgracia.

(Mirada de 'n Ventosa).

Si, si; per desgracia, ho repeteixo! Are be: qui vols que s' imagini que 'ns hem batut per la teva esposa?

VENT. Ningú, es veritat. Pero si no es per la Mundeta, per quí ó per qué?

CAR. Per una discussió cualsevol, sobre... sobre toros; per exemple, tu ets mazzantinista y jo soch esparterista.

VENT. Es dir que 't proposas?...

CAR. Deixa 'm fe y 't salvo del ridicul; á vosté del secuestro... y jo... jo, encara hi faré 'l meu negociet. Tu Ventosa, veste 'n á la Rambla, al Bolsin ó allá hont vullgas y fes corre per tot arreu que t' has batut ab mi.

VENT. Donchs me 'n hi vaig. Adeu!

(Se 'n va y torna).

Ah! Quedém en que ha sigut cuestió de toros, eh?

CAR. Sempre.

VENT. Bueno.

(Mateix joch).

Ah! Qui es l' esparterista?

CAR. Cualsevol; jo, si vols.

VENT. Per mi, tan fastich me fa l' un com l' altre. Hasta luego.

(Se 'n va pe'l foro).

MAG. Y lo meu? Com s' arregla?

CAR. Lo de vosté ray! Si en Ventosa s' ha

batut ab mí, ja no es ab vosté: per lo tant vosté descendeix al papé inofensiu y conciliant de testimoni.

MAG. Donchs ja puch pujar á casa á veure la Eladia, eh?

CAR. Que caurá als seus brassos...

MAG. Y 'm fará mal!

CAR. Si ella li dona algún cop, dissimuli y fassi 'l cor fort. Treguis la xarpa.

MAG. Ja ho diu vosté! Y 'l bras? (*Se la treu*).

CAR. Cordis la levita y sostínguil aixís, entre 'ls botóns. Semblará un home de pes.

MAG. Molt bé. *(Ho fa)*. Are tornim la carta.

CAR. No, que 'm fa falta. Vejam, deu ser bonica. *(Llegint)*. «Señora. Verla y amarla fué cuestión de un momento...» ¡Ja, ja! Encara emplea aquest clixé, vosté?

MAG. Es estúpida! M' ho pensava aixís mateix.

CAR. (Y tenir de copiar aixó!...). *(Trucan dintre)*. Arriba algú: vágissen! Donguim la xarpa. Ja tinch la seva carta y una bona idea: per lo tant, m' encarrego d' arreglá un embolich que ningú sabrá ahont es! Adiós! (Y jo que vaig casarme per reposar!). (*Se 'n va per la esquerra*).

ESCENA III

MAGAROLA, ELADIA (vestida de carré); luego D.ª CONCORDIA

MAG. Hola! Tú per aquí, vida meva? *(Ab alegría y aplóm)*.

ELAD. A mí no 'm miri la cara! Ho sent?

MAG. Escóltam, Eladia!...

ELAD. No se m' acosti! No 'n vull de justificacións! Vinch á buscá á la tía, y...

D.ª C. Aquí 'm tens, filleta. Vosté per aquí, Fernando?

ELAD. El meu senyor ja 'ns esperará. No trigarém gens: el cotxe es á la porta y 'ns arrivém fins á ca 'n Ventosa... (*Mohiment d' inquietut de Fernando).* d' hont tornarém ab la seva carta per confóndrel!

MAG. Ab la meva carta? Vas á buscar la meva carta? Per mí ja pots anarhi, Eladia! Tinch curiositat de véurerla. Pórtala que 'ns hi divertirém. (*Taral-leja passejantse mol fresch*).

ELAD. No crech que rigui quan hauré tornat! Aném, tieta! (*Van per sortir*).

ESCENA IV

Els mateixos.—CULGAT

CULG. Una carta per donya Eladia.

MAG. Qué?

ELAD. Una carta?

D.ª C. De part d' aquí?

CULG. Del senyor Ventosa...

ELAD. Ah! (*Triunfant y prenentla*).

MAG. (No las tinch pas totas!).

CULG. Que la nit pássada al tornar del ball, la va donar al seu criat perque avuy á primera hora la portés aquí. (Crech que ho he dit tal com m' han manat).

(*Se 'n va*).

MAG. (Axó 's impossible! Si tot just fa un moment... Eh! Culgat!

(*Volguent sortir).*

ELAD. No! Vosté no 's mou! (*Posantse devant d' ell*).

MAG. Eladia! No la llegeixis!... (Quín embolich es aquet?).

ELAD. Que no?

MAG. Considera qu' es el secret d' una senyora!... (M' ha ben enredat en Carbonell!).

ELAD. Sembla que no está tan tranquil, eh?

MAG. No ho estich... per ella, Eladia!... y desprès per donya Concordia!

D.ª C. Cóm per mí?

MAG. (Ni menos sé lo que 'm dich).

ELAD. Ara m' empenyo 'n llegirla més que may. (*L' obra*).

MAG. (Donchs... are sí qu' estich ben llest!).

ELAD. «Señora: verla y amarla... Verla... y am...» Ah! Fernando del meu cor!

(*'S tira als seus brassos*).

D.ª C. Qué?

MAG. (Ay! m' ha fet veure las estrellas!).

(*Desprès de lo dit, sorprès y content, tracta de veure la carta que Eladia té á la ma*).

D.ª C. Pero, qu' es?

ELAD. Que la lletra no es de 'n Fernando y per lo tant, la carta no es d' ell! (*Torna als seus brassos*).

MAG. Que no es meva? (Ay!).

D.ª C. Donchs, de quí será?

ELAD. Sigui de qui vullga: no es del meu marit y axó 'm basta! (*Donant la carta á D.ª Concordia*).

D.ª C. «Señora: Verla... y amarla...» Ah! infame! Pervers! Mala persona!

'LS DOS Quí? Quí?

D.ª C. En Carbonell! En Carbonell enganya á la meva filla!

ELAD. Es possible!

D.ª C. Y per quí? Per una Ventosa! Per una dona antipática que 's pinta del modo més horrorós! (*Cridant*). Ah, gendre! Mereixes la mort!

MAG. La mort! No tant, senyora! Per tan poca cosa...

ELAD. Cóm, poca cosa?... Mereix mil morts!

D.ª C. Tirant pel cap més baix!

ELAD. Pero, tía: per favor! Pensi que la Clemencia ni sospita tal desengany!

D.ª C. Tens rahó, Eladia! No vull qu' ella 'm senti! Val més qu' ho ignori tot. Y no obstant, jo vull esbravarme; tinch ganas de cridar; necessito cridar; llamps y trons!... Ah! Coronel Rocafort! Si alsessis el cap! Aquell cap tan hermós quan l' arbolava la indignació!... Oh, sí! Vaig á treure la Clemencia de casa, la deixaré á ca'la seva modista y torno tot seguit per tení una esplicació ab aquest home! Ay! tinch set d' escándol y fam de trencadissa! (*A Fernando*). Vosté sí que fora incapás de semblant acció! Ay! M' ofegaría si no cridés! Me 'n vaig á cridá á fora! Infame! Mal caballer! pervers!... (*Se 'n va pel foro cridant sempre*).

ESCENA V

ELADIA y MAGAROLA

ELAD. Perdónam! Perdónam! Fernando meu! (*Torna á penjárseli al coll*).

MAG. (Ay! Ja 'm torna á fer mal!).

ELAD. Reconech que soch una ingrata! No m' ho perdonaré may! pero tú... tú...

MAG. Sí, sí! Jo t' ho perdono tot... con tal que 't tranquilisis! (*Tractant de desferse dels seus brassos*).

ELAD. Que n' ets de bondadós, Fernado meu! (*Torna á abrassarlo ab més fruició que may*).

MAG. Ay! Quin mal me fas! (*Olvidantse*).

ELAD. Cóm?

MAG. Ab las tevas sospitas!

ELAD. Y sabs lo que las ha fetas rebrotar? La teva sortida de casa á las sis del dematí. Ves á mí qué m' importava? Tú ets ben libre de sortir quan te convinga.

MAG. Donchs he sortit per...

ELAD. No! No m' ho diguis! Si no ho vull saber! Pero... parlant d' altra cosa: ¿concebeixes la conducta de 'n Carbonell?

MAG. Oh! No me 'n parlis, perque tot m' hi exalto!

ELAD. Escriure una carta á la senyora d' un amich de tota la vida!

MAG. Creume, Eladia: 'ls homes d' aquesta generació, no son de confiansa!

ELAD. Oh! Y quina carta! «Verla y amarla... etcetra.» Pel comensament judica 'l final.

MAG. Trovas que no está prou bé, veritat? (*Somriu ab esfors*).

ELAD. Sembla feta d' un memorialista, per encárrech d' un soldat.

MAG. Sí, sí! Es molt cert. (Y jo que m' hi vaig mirar tant!).

ESCENA VI

Els mateixos.—CAMBRERA 2.na

CULG. (*Desde dins*). Ja pot entrá, ja! La senyoreta es al saló. (*Entra la cambrera*).

ELAD. Qué hi ha, Pauleta?

CAMB. Que 'l guarda ó jardiner del laberinto ha recullit aquesta cartera...

MAG. (Cristo! La meva!).

CAMB. Y com que hi hatrovat tarjetas del senyoret ab la direcció...

MAG. Ah, sí: dongui.

ELAD. Es dir qu' has anat al laberinto? (*Sospitant*).

MAG. Sí: m' he passejat un rato... T' ho anava á dir y no m' has volgut escoltar.
ELAD. Y á quin puesto s' ha trovat aixó?
CAMB. Al mateix puesto de las ganivetadas.
ELAD. Cóm?
CAMB. Sí senyora: l' home diu qu' han fet ganivetadas ab sabres.
ELAD. Vagi, Pauleta, y dónguili un parell de duros. (*La cambrera se 'n va*). Donchs aixó ha sigut un desafío! Veyam; qué ha passat? Quín es el motiu? y qué hi anavas á compondre allí? Parla!... pero no; es inútil. Tot ho endevino!
MAG. Sí? (Milló!).
ELAD. Ha sigut en Ventosa.
MAG. Sí.
ELAD. Contra tú?
MAG. No.
ELAD. Ah! (*Respirant*). Donchs contra en Carbonell?
MAG. Sí. (Buff!).
ELAD. Pero que 't passa? Sí, no; sí, no!...
MAG. Si no 'm deixas parlar! Vaig á contartho tal com ha passat. Jo...
ELAD. Per qué qui s' havía de batre, érats tú!
MAG. Ja hi torném. Sí.
ELAD. Y en Carbonell era testimoni?
MAG. Sí.
ELAD. Ja ho comprench. En Carbonell, sobre 'l terreno, haurá confessat la veritat?
MAG. Just! (Are hi som sobre 'l terreno: are!).
ELAD. Y tú?
MAG. He passat á ser testimoni.
ELAD. Pobre Fernando! Y si l' error no s' hagués esmenat á temps...
MAG. Amigo! Jo hauría rebut!... (*Com qui li escapa y coneix el disbarat*).
ELAD. (*Baix*). Verge santa! Donchs en Carbonell está ferit!
MAG. Eh? (Vet' aquí qu' are no sé qué dir!

No hem quedat en res!...) Veurás: ha sigut tan poca cosa que... pero ell es es allí *(Signant esquerra)*. y jo mateix vaig a dirli...

ELAD. Qué? Que s' ha batut?

MAG. No, tonta! Si aixó ja ho sab!

ELAD. Qu' está ferit?

MAG. No: sino que cou molt! *(Aturdit)*.

ELAD. A ell vas á dirli que cou?

MAG. No ho sé! Si 'm fas perdrer l' oremus!

ELAD. Y... ahont la té la ferida?

MAG. Al bras... Crech!

ELAD. Cóm que ho creus? Tú deus saberho!

MAG. Casi bé, sí. Per xó 't dich: crech.

ELAD. Quín bras?

MAG. Dona! 'L que sostenía la espasa.

ELAD. Y pot ser ho va fer malament?

MAG. Y tal, filla: y tal! Afigúrat que no més feya circunferencias l' animal! Es clar; l' altre 's va tirá á fondo...

ELAD. Quin horror!

MAG. (El cas es que sobres d' aixó, no 'ns hem posat d' acort!).

CAR. *(Dintre)*. Culgat!

MAG. Espérat: vaig á véurel... *('S gira y veu en Carbonell ab el bras sostingut pel mocadó del altre)*.

ESCENA VII

Els mateixos.—CARBONELL

ELAD. ¡Ay, pobre Carbonell! Donchs era veritat? *(Tenint á Carbonell per la ma y sense pensar lo que diu)*. Quan penso que 'l meu Fernando podía quedar esguerrat... ¡Déu meu quina alegría!...

CAR. Gracias, senyora, pe'l interés.

MAG. (Ay! Qu' ha fet aquet boig? S' ha plan-

tat la xarpa á la esquerra!...) Hum! Hum!...

CAR. (Qué vol are aquet?).

MAG. (A la dreta! A la dreta!). *(Fentli signos).*

CAR. (Ah! Es tart! Are no pot ser: ja m' ha vist!)

ELAD. Pero, qué 'm deyas tú? (*Fixantse ab el bras ferit*).

MAG. Qué?

ELAD. Que 'n Carbonell estava ferit del bras qu' aguantava l' espasa. Jo tenía entés qu' era 'l dret!

MAG. Sí. Y qué? (*Confós*).

CAR. Sí senyora. Y qué? (*Ab aplóm*).

ELAD. Mira.

CAR. La cosa s' esplica sola.

MAG. Sola.

CAR. Es que soch esquerrá.

MAG. Ah, sí! Es esquerrá!

CAR. No li havía dit en Fernando?

MAG. No. No hi havía atinat, sab?

CAR. Are m' esplico la seva estranyesa. Li han dit que estava ferit de la banda de... y naturalment: vosté ha cregut que... ¡Ah, no senyora, no! Es de l' altra banda. La veu la ventatja de se esquerrá?

ELAD. Y á propósit: donya Concordia era aquí quan m' han dut la carta amorosa de vosté. (*Ab desdeny*). Verla y amarla... ¡quína frase!

CAR. (¡Aixó, aixó es lo que 'm carrega més! Tenir de passar per l' istil epistolar d' un barber de dissaptes y diumenges!)

ELAD. Se n' ha emportat la Clemencia perque no s' enteri de res: pero donya Concordia tornará tot seguit y 'l previnch qu' está com una lleona! (*Se senten crits*). Ja es aquí!

D.ª C. (*Dintre*). Es impossible Culgat! L' han enganyat: no puch creurer semblant cosa! (*Sortint*).

ESCENA VIII

Els mateixos.—D.ª CONCORDIA

D.ª C. ¡Ah, desgraciat! No m' enganyavan! Me l' han fet mal bé! (*Cau sobre una cadira del fondo*).

MAG. No tant, senyora; no tant.

D.ª C. Qué diu? Si pot ser l' haurán d' amputar! Reyna Santíssima! Tindré un gendre manco!

ELAD. Calmis, tieta, pe'l cel!

D.ª C. Eladia! 'T demano!... 'T suplico que vagis á buscar á la Clemencia qu' es á casa la vostra modista. Entretentla tant com puguis, fesli comprar deu ó dotze vestits de tots colors! No estalvieu res!

CAR. (Ja sentiré 'l xech).

D.ª C. Que compri uns quants sombreros també: no miris prim y entretentla molt, perque vull tenir temps de cridar!

ELAD. Calma, tieta, calma!

D.ª C. Ja he cridat dintre 'l cotxe: pero encare no he cridat prou! Ves filla, ves!

ELAD. Acompanyam fins á la porta, Fernando... y fes qu' aquesta llissó 't sigui profitosa! (*Agafantlo pe'l bras*).

FERN. (Ay! No l' olvidaré pas may!)

(*Se 'n van pe'l foro*).

ESCENA IX

D.ª CONCORDIA.—CARBONELL

D.ª C. (*Després d' una pausa*). Es qu' encara no ho puch créurer! Dígam que tot això 's un somni, Carbonell! Dígamho!... pero no! no crech que tingas l'

audacia de negar la teva firma, pérfidament estampada en aquesta carta que tinch á la ma!

CAR. No! (*Baix y fingint turbació*).

Dª. C. Ni crech que tractis d' amagar lo d' aquet bras!

CAR. Ho he probat... pero no he pogut!

Dª. C. Sent aixís, tot es cert? Volías trahí á la meva filla! Un ángel!... una criatura que val cent cops més qu'aqueixa dona, causa de tanta desgracia! Tú!... que no ets jove, ni guapo ni res!

CAR. Donya Concordia, la rabia li entervola la vista!

D.ª C. May! Sempre l' he tinguda prou clara! 'L coronel s' havía tornat molt lleig: pero mirantsel ab perfecció 's trovaban rastres... superbos, que feyan exclamar:—Aixó sí qu' era un home!... Pero tú!... tú no presentas rastres de res!

CAR. Tingui compte que maltracta á un pobre ferit!

D.ª C. Maltracto á un traidor! á un criminal que tot just fa vuit setmanas qu' es casat! Vuit setmanas! (*Pauseta*). Y si comensém aixís ahont anirém á parar, Deu del cel? Si avuy seduheix á la flor de la bona societat, demá fará 'l mateix ab aqueixas criaturas desheredadas, que...

CAR. Diguém entretingudas! Are 'n diuhen cocotas.

D.ª C. Qu' has dit, desgraciat! Ahont ho has aprés tot aixó? Tú ets un home corromput! un ser degradat! (*Plorant*). Deu meu, qué he fet! qué he fet! (*Cau al sofá*).

CAR. Mamá! (*Agenollantse*). Li juro que no he tingut intenció de fer mal! una hora tonta... y res més!

D.ª C. Y no té mala figura aquet desgraciat! (*Mirántsel ab tendresa*).

CAR. He sigut débil, mamá!

D.ª C. Sí, pobre Carbonell! *(Alsantlo y fentlo seure aprop seu)*. Jo tinch la culpa de tot y soch causa de lo que passa. Jo t' he fet entrar, ab la teva inexperencia, en aqueixa vida de plahers que t' ha enlluhernat! Entre mitj d' aquestas grans senyoras...

CAR. Tan ricament vestidas, á pesar de portar poca roba!... (*Indicant els escotes*).

D.ª C. Que 't podían perdre per sempre!

CAR. Es molt cert, mamá!

D.ª C. Quina llissó, Deu meu!

CAR. Quina llissó, mamá! (*Imitantli 'l tó*).

D.ª C. Vaig volguer per la meva filla un home nou... y are toco 'ls resultats. (*Alsantse*). Oh, sí! Encare val més un marit com aquest! (*Signant l' agulla de pit*). Perque aquets homes tots neixen calaveras! y val més que fassin el seu fet antes que després! Aquets al menos han corregut tant, que, un cop casats, ja no 'ls quedan ni camas! Quin error, Deu meu! Quín error!

CAR. Quín error, mamá!

D.ª C. Pero jo ho esmenaré tot!

CAR. Oh, sí!

D.ª C. Sabs lo que volía fer la Eladia, quan en Fernando per poch es víctima dels teus desordres? Volía tréurel de Barcelona, desterrarlo per sempre de la societat.

CAR. De veras?

D.ª C. Y aixó es lo que faré punt per punt!

CAR. Qué diu are? (*Fingint sorpresa y espant*).

D.ª C. Ni una paraula! La teva conducta t' ha entregat al meu poder. Sortirem de Barcelona.

CAR. Al menos esperi á fi d' hivern.

D.ª C. No! D' aquí vuit días.

CAR. Oh! (*Esgarrifantse cómicament*).

D.ª C. Tornarem á Vilassar de Dalt.
CAR. Si es per passarhi una quinzena...
D.ª C. Per no sortirne may més!
CAR. Oh! (*Com avans*).
D.ª C. Res de balls! Res de nits perdudas! (*Conmoguda*).
CAR. Oh!
D.ª C. Pescarás ab canya, 't ficarás al llit á las nou y estimarás á la dona. (*Esclatant ab desesperació*). 'Ns morirem de fástich, pero no hi veig altre remey! Tornarem á viure mano á mano ab el recort del coronel! (*Afligidíssima*).
CAR. (Ay que's trontolla!) (*Ab calor y tirantse als seus brassos*). Sí! treguim de Barcelona, desterrim d' aquet mon de tentacións... ó sinó, no responch de res! Aqueixa dona la trovo hermosa! Totas las trovo divinas! (Com en Magarola!) Després d' aqueixa que 's pinta, ne vindrán d' altres que 's pintarán més.. !
D.ª C. Calla! No m' ho diguis! Demá marxém.
CAR. Ben dematinet, mamá! Al primer tren si pot ser!

ESCENA X

Els mateixos.—CULGAT

CULG. Senyora? Aquí s' espera...
D.ª C. Ah! Culgat; 't regalo tots els frachs, guants blanchs y botinas de xarol del teu amo...
CULG. Y are?
CAR. Y 'm tornarás batas, casquets y sabatots.
CULG. Que 'ns en tornem?
CAR. (Pescaré ab canya, Culgat!)

CULG. Senyora, venía á dirli que 'l senyor Ventosa s' espera al recibidor.

D.ª C. Cóm s' entent? Encare no está ventilada aquesta qüestió? Entra al teu quarto: jo 'l rebré. (*Fent un signo cap á dins á Ventosa y anunciantlo. Després se 'n va*). El senyor Ventosa!

D.ª C. Cuita: vesten, Carbonell. (*Girantse y pensant que 'n Carbonell es al seu quarto pero aquet ha pujat al foro, s' ha cubert ab la cortina y Ventosa ha entrat sense véurel*).

ESCENA XI

Els mateixos.—VENTOSA

VENT. (¡Ja ja! La bola corra per Barcelona qu' es un gust!)

D.ª C. Teodoro!... (*Reprenentse*). Senyor Ventosa!...

VENT. Ah! Dispensi, senyora!... 'M pensava... (*Sorprés y volentse retirar*).

D.ª C. Ja conech el motitu de la seva visita.

VENT. Jo...

D.ª C. Vosté s' ha desafiat ab el meu gendre...

VENT. Senyora... (Com corra! com corra!)

D.ª C. Y me l' ha fet malbé!

VENT. Sento lo que ha passat: pero 'n Carbonell es tan intransigent... Jo estich per l' Espartero y ell...

D.ª C. Per en Cánovas; ja ho sé.

VENT. No senyora: per en Mazzantini. Y á mí ningú 'm rebaixa 'ls meus ídols!

CAR. (Molt bé).

D.ª C. Pero... ¿de qué 'm parla vosté?

VENT. De la causa del seu desafío. Pe 'ls cafés, per la Bolsa, per tot arreu se 'n ocupan.

D.ª C. Ah!... ja ho comprench! Un pretext

pel públich: ha fet bé y haig de procurar que 'n Carbonell escrigui una carta en aquest sentit.

VENT. Ho veig difícil.

D.ª C. Per qué?

VENT. Pe 'l seu bras dret.

CAR. (¡Vatualisto!) (*Mudantse la xarpa de puesto*).

D.ª C. Dispensi es l' esquerra.

VENT. Cóm?

D.ª C. Qu' está ferit de l' esquerra. N' estich certa perque ho he vist...

CAR. (Amigo, si ho ha vist...) (*Mudántsela á la esquerra*).

VENT. Donchs jo n' estich segú, perque jo l' hi fet!

D.ª C. No obstant, jo puch afirmar...

CAR. (Vaja; arregleuse ó partiu la diferencia!)

VENT. Senyora; jo l' he ferit, l' he curat, l' he portat aquí... Es el dret, no 'n dupti: es el dret.

CAR. (No acabarán may!) (*Duptant*).

D.ª C. En fin, tot es possible. Estich tant nerviosa, que ja no sé ahont soch. Passém pe 'l bras dret.

CAR. (Bueno: quedém aixís). (*Mudant al dret*).

D.ª C. Y are sols desitjo que 's donguin las mans al devant meu. Carbonell!

(*'S gira cap á la dreta y Carbonell baixa pe 'l foro*).

CAR. Aquí 'm té, mamá! Ventosa!

VENT. Carbonell! (*S' abrassan*).

CAR. (Vaig á pescar ab canya, *querido!*)

VENT. (Ja has lograt lo que volías, *socarrón!*)

ELAD. (*Dintre*). Ahont es? Ahont es?

CAR. (Cristo! La Magaroleta! Per aquesta es la esquerra!)

VENT. (Plántals'hi tot dos y aixís concilías totas las opinións). (*Carbonell ho fa*).

ESCENA ÚLTIMA

Els mateixos.—Luego ELADIA; després CLEMENCIA y finalment MAGAROLA

ELAD. Depressa: depressa! La Clemencia 'm segueix! Treguis la xarpa, Carbonell! Si sapiguessin lo qu' ha succehit!... 'Ns estavam á ca' la modista, quan ha entrat una senyora que sabía pel seu marit el desafío de vostés, dihentnos qu' ha terminat ab la ferida de 'n Carbonell. At sentí això la Clemencia fa un crit terrible y, si no acudim á tems, ens cau en rodó!

D.ª C. Verge santa!

ELAD. Allavors, no sabent que dir y volguentla calmar, li he fet entendrer que 'l ferit era 'l meu Fernando... Chist! ja la sento! No 'm desmenteixin!

CLE. Paco meu! Es cert que t' has desafiat? Volían enganyarme...

CAR. No, Clemencia, no! Ha sigut en... *(Fernando 's presenta per la dreta).*

ELAD. Ah! *(Corra y li posa la xarpa que 'n Carbonell li haurá dat al principi d' aquesta escena).*

MAG. Ay!

ELAD. (Això es! Aquest ¡ay! t' ha sortit molt natural! Are fes com aquell que pateixes).

MAG. (No 'm costará pas gayre!)

ELAD. Aquí 'l tens el culpable! Y per cert, ben castigat! *(A Clemencia).*

CLE. Ah! Y jo 'm creya qu' era 'l meu marit! Quína alegría!

MAG. Gracias, senyora, pe 'l interés!

ELAD. (Es precís que no 't treguis això de vuit días. Després 't diré 'l perqué).

MAG. (Això va que ni ab rodas!) *Las tres se-*

nyoras se juntan y parlan animadament).

MAG. (Gracias á vosté, Carbonell, la Eladia no sospita res. Li quedo molt agrahit).

VENT. (Per tú no se sabrá que 'n Magarola ha escrit á la Mundeta. Mil gracias!)

CAR Per vostés dos, jo me 'n torno tranquil á Vilassar de Dalt. Un milló de gracias, amichs meus!) (*Forman tots un grupo menos donya Concordia y Carbonell que s' adelantan al prosceni*).

D.ª C. Ja ho sabs, gendre. A menjá 'l pá de la emigració.

CAR. Es lo més acertat, perque... vosté ja se 'n ha fet cárrech. Per exemple, en Ventosa: home vell, ja veu lo que li passa. Jo, home nou, ja vist lo que m' anava á passar. Per tot arreu hi ha cent lleguas de mal camí! millor dit: Tot es mal que mata.

FÏ

LO TEATRO REGIONAL

124 OBRAS PUBLICADAS

Obra	*Ptas.*
L' Agulla, drama en 3 actes. . .	2
Sortint del ou, diálech.	0'25
Clarís, drama, en 3 actes. . . .	2
Lo Teatro per dins, c., 2 actes. . .	1'50
Sant Jordi mata l' aranya, c., 1 a..	1
La dòna y la baylarina, c., 1 a.. .	1
Pintura fi de sigle, 1 acte. . . .	1
Un altra sogra, comedia, 1 acte. .	1
Las joyas de la Roser, d., 3 actes. .	2
¡Tot per los dònas, 1 acte. . . .	1
L' Esclau del vici, monólech . .	0'50
La feyna d' en Jafá, c., 1 acte.. .	1
Los Aucellets, comedia, 3 actes. .	2
La Mosca al nas, comedia, 1 acte .	1
La firma d' en Rovellat, c., 1 acte.	1
La tornaboda. comedia, 1 acte. .	1
¡¡Xerraire!!, monólech.	0'50
Lo quarto dels mals endressos, 1. .	1
Qui oli remena..... juguet, 1 acte. .	1
La Flor de la Montanya, d., 3 a. .	2
Tres personas, juguet, 1 acte. . .	0'50
¡Tot per ella!, comedia, 1 acte.. .	1
Per contradicció, comedia, 1 a . .	0'50
La mort de Nerón, tragedia, 1 a. .	0'50
Un músich de Regiment, s. 1 a.. .	1
La Dama de Reus, drama, 3 a.. .	2
Un Rey de pega, monólech lírich..	0'50
Dos companys mal avinguts, 1 a..	1
La pescatería, sainete. 1 acte.. .	1
La Casamentera, joguina, 1 acte. .	1
Las esposalias de la morta, t. 3 a..	1
Los gelos de la Coloma, p , 1 a.. .	1
Un bateig á cops de puny, c., 1 a. .	1
Una dòna y un Déu, comedia, 1 a..	1
Si, senyors, monólech. : , . .	0'50
Lucrezia Borgia, joguina, 1 acte. .	1
Lo Diner, comedia, 3 actes.. . .	2
Lo marit de la difunta, j. 1 acte. .	1
L' ocasió fa 'l lladre, prov. 1 acte..	1
Mestre Jan, drama, 3 actes. . .	2
Lo somni de la Ignocencia, s., 1 a.	1
Home á l' aygua, comedia, 1 acte..	0'50
Lo ret de Sila, comedia, 1 acte. .	1
Las tres alegrías, comedia. 1 acte.	1
¡Dorm!, sarsuela, 1 acte. . . .	0'50
Setze jutges..., sarsuela, 1 acte. .	1
A la lluna de Valencia, c., 2 actes.	1'50
Als peus de vosté, joguina, 1 acte..	1
La herencia del oncle Pau, c., 4 a..	2
Los tres toms; quadro costums, 1.	1
De teuladas en amunt, s., 1 acte. .	0'50
La mort de Aníbal, tragedia, 1 a. .	1
La festa del adroguer, s. 1 acte. .	1
Un embolich de cordas, c., 2 a.. .	1'50
Lo timbal del Bruch, drama, 4 a. .	[illegible]
Lo Mestre de Minyons, q., 1 acte. .	1
Entrar per la finestra, c., 1 acte. .	0'50
Matrimonis á Montserrat, s., 2 a. .	1'50
La llupia, joguina, 1 acte. . . .	0'50
Una poma per la sed, j., 1 acte. .	1
D' estudi, monólech.	0'52
Lo gech d' en Migranya, s., 1 a. .	0,50
Los Encants de Sant Antoni, s.,	1.
Verdalet pare y fill, s., 2 actes. .	
Lo gra de mesch, drama, 4 actes. .	
A pel y á repel, juguet, 1 acte.. .	
Las erradas del papá, s., 1 acte. .	
La copa del dolor, drama, 3 a. . .	
Dispens hi ha principal, c., 1 a. .	
La vida al encant, comedia, 1 a. .	
Lo diari d' en Brusi. joguina, 1 a. .	
La marca de foch, drama, 3 actes..	
L' home del orga, monòlech. . .	
Clarís, drama, 3 actes.	
L' home dels nassos, h., 1 acte. .	1
Tocats de l' ala, comedia, 1 acte. .	1
Lo célebre Maneja, sarsuela, 1 a. .	1
Un sarauista, monólech. . . .	0
Riallas y plorallas, comedia, 3 a. .	2
Las ammetllas d' Arenys, c., 1 a. .	1
Vida y Mort, epissodi, 1 acte. . .	1
Faixa ó Caixa, comedia, 1 acte. .	1
L' Antiquari del Putxet, c., 1 acte..	1
L' auca del fadrí barber, c., 3 a. .	2
Campi qui puga, joguina, 1 acte. .	1
Lo guant del degollat.	0'
La capseta dels petons, com., 1 a..	1
Una mosca vironera, c., 1 acte. .	1
Riera baixa, parodia, 1 acte. . .	1
¡13!. comedia, 1 acte..	1
Lo pare de la criatura, c., 1 acte. .	1
Lo Rabadá, drama, 3 actes. . .	2
Lo Virolet de Sant Guim, c., 1 a. .	1
Lo meu criat!, j., c., 1 a	1
La Fals, drama, 3 actes.. . . .	2
Un cop de cap, comedia, 1 acte. .	1
La Lola, sarsuela, 1 acte. . , .	1
Banys de mar, sarsuela, 1 acte. .	1
Lo remey Universal, c. 1 acte. . .	1
Del ou al sou, c., 1 acte.. . . .	1
D. Joan de Serrallonga, d., 4 a. .	2
La Parentela, comedia, 3 actes. .	2
Deliri de grandesas, d., 3 actes. .	2
La Cigala y las Formigas, c., 1 a.,.	1
Lo caixal del seny. cdia., 1 acte. .	1
Flor de Té, sarsuela, 3 actes. . . .	2
La Viudeta, monólech.	0'
Lo senyó Nadal, cdia. en 3 actes. .	2'
Al quarto de la senyora, m. . . .	0'2
Las Cantonadas, monólech.. . . .	0'25
La filla del marxant..	2 25
Las bonas festas, c. de costums 1 a.	1
Camándulas, comedia en 1 acte. .	1
Lo Senyor Batlle, cdia. en 3 actes.	2
Entreacte, monólech en prosa. .	0'
Lo geni del mal, drama en 3 actes.	2
Per massa bó, juguet cómich en 1 a.	1
Com venen las cosas, c. en 1 a. y en p.	1
A costellas del gendre, c. en 4 a. .	2
Un diputat á Corts, c. s. en 1 acte.	1
La teta gallinayre, c, en 1 acte. .	1
Passions funestas, drama en 3 a. .	2
La fi de Serrallonga, drama en 1 a.	1.
Tot es mal que mata c. en 3 a. . .	2

Imprenta de Mariano Galve, Aviñó, 18.—BARCELONA